

NY GIU

Medlemsavis for NTL Universitetet i Oslo

Nr. 4/2011

Ledere skifter, foreningen består!

Det er svært hektisk på kontoret om dagen. Arbeidet med lønnsforhandlingene tar det aller meste av oppmerksomheten, og mange har opplevd at det er vanskelig å få kontakt med oss. Når jeg skriver denne lederen, opplever jeg en spenning mellom det konkrete fagforeningsarbeidet som akkurat nå tar mesteparten av tida mi, og det å ha et større perspektiv.

Det har vært og vil alltid være ulike historiske forutsetninger for foreningas arbeid. Vi vil ha ulike ledere av foreningen, av universitetet, regjeringer og så videre. Alle aktørene vil ha en bakgrunn og et eget sett med mål, og det er klart at disse forutsetningene påvirker foreningens arbeid: Hvilke spørsmål som står på dagsordenen, hvordan vi prioriterer mellom dem og hvordan vi jobber med dem.

Til tross for alt dette er det en kjerne i NTL UiOs virksomhet: vi arbeider for å sikre gode arbeidsforhold for våre medlemmer og ansatte ved UiO. Jubileumsnummeret fokuserer mye på ei tid da det var andre spørsmål som skapte mye oppmerksomhet rundt foreningens arbeid. Likevel er det også det faglige arbeidet som alltid har vært det som har definert foreningen.

Noen lærdommer kan vi likevel trekke av dette. Bredden i fagforeningen er viktig. Vi må være i stand til å ta vare på det engasementet og den skapertrangen som et mangfold av motivasjoner og mangfold i bakgrunn kan gi oss. Da kan vi også kanalisere mye av det inn i arbeid alle foreningens medlemmer har glede av.

Det nye i foreningen arbeider alltid opp mot tradisjonene og foreningens historie. Flere av de personene som går igjen som kilder og intervjuobjekter i dette nummeret deltar aktivt den dag i dag. Slike personer blir en form for kulturbærere og er med på å sikre en retning i foreningens arbeid. Det er likevel viktig å være bevisst på at verken institusjoner eller personer er konstante, når samfunnet endrer seg.

Det vi gjorde på 70-tallet gjør vi også i dag! Både forbund og forening legger vekt på å jobbe politisk for et bedre samfunn. I blant har vår stemme vært avgjørende i viktige saker, slik som i kampen mot fristilling av universitetene. Mindre monumentale begivenheter har likevel alltid vært det som har tatt mest tid og oppmerksamhet: Å hjelpe medlemmer, å samle deres innspill i tariff- og andre spørsmål og å målbære deres syn i møte med arbeidsgiver.

Spenningen mellom det konkrete og det vidloftige er i det minste overkommelig, og sannsynligvis ofte viktig for å drive oss framover.

Ellen Dalen, leder NTL-Uio

NY GIV

NUMMER 4-2011

Medlemsblad for
Norsk Tjenestemannslag
Universitetet i Oslo
kontor@ntl.uio.no

Redaksjonen avsluttet
12. desember 2011

Redaktør:
Benjamin E. Larsen
b.e.larsen@farmasi.uio.no

I redaksjonen:
Håvard Tangen
havard.tangen@iin.uio.no

Peter A. Kristoffersen
peter.kristoffersen@ikos.uio.no

Forside: Colourbox

Grafisk utforming,
repro og trykk:
LO Media, Oslo
Opplag: 1700

MILJØMERKET
Miljømerket

Store spørsmål

NTL ved Universitetet i Oslo ble stifta i 1961. På LO-kongressen fire år seinere sa daværende LO-leder Konrad Nordahl:

[...] Når vi nå kommer inn i det som kalles utdannelsessamfunnet, hvor en stadig høyere prosent av landets innbyggere skal ha en videregående opplæring, får vi etter hvert en ny mennesketype, hvis mentalitet og kanskje også samfunnssyn kommer til å skille seg mye fra den type mennesker som er vært grunnlaget for fagbevegelsens virksomhet fra den spede begynnelsen i det forrige århundre og fram til i dag.

(...) Det moderne samfunn er også blitt kalt «klatresamfunnet». Det gjelder så hurtig som mulig å få jobber som ikke bare er bra betalt, men hvor den sosiale prestisje teller minst like mye. En slik mentalitet utvikler ikke solidaritetsfølelsen med andre grupper i samfunnet.

(...) Når jeg nevner dette er det fordi den utviklingen vi nå er inne i, og som ingen kan stanse, er en utfordring til norsk fagbevegelse. Skal vi la denne utviklingen gå sin gang uten å gjøre noe spesielt for å få tak i den stadig stigende del av befolkningen som ikke er å finne i de gamle yrker? Eller skal vi forsøke å omstille oss, slik at vi kan få dem inn under fagbevegelsens fold?

NTL som forbund var ennå ganske ung da denne talen ble holdt, og var en viktig del av LOs svar på utviklinga Nordahl skisserte. Det er flere ting i talen som er ei utfordring den dag i dag. Sjøl om vi i dag snakker om «kunnskaps-samfunnet», og det er en stadig høyere prosent av landets innbyggere som skal ha høyere utdanning, framstår LO-lederens nesten 50 år gamle tale som nessten tidlös. NTL-leder Thorvald Karlsen tok også ordet på denne LO-kongressen:

«Landsorganisasjonens formann sa i går at vi står overfor oppgaven å organisere nye grupper for hvem solidariteten ikke har samme betydning som for andre grupper. Vi skal være merksam på at for disse grupper vil vi støte på problemet med å få dem til å forstå hvorfor LO skal være direkte politisk engasjert og at de gjennom kontingensten skal betale avgift til et politisk parti».

Uttalelsen var del av et innlegg mot økt medlemskontingent. Det er overraskende hvor mange av problemstillingene i disse to innleggene som fremdeles er aktuelle. NTLS historie siden den gang viser at det har vært mulig for et politisk engasjert forbund å oppnå stor oppslutning hos høyt utdanna. Det engasjementet må likevel bygge på de grunnleggende oppgavene til ei fagforening: Gode arbeidsvilkår og god lønnsutvikling.

I dette nummeret har vi skrevet saker om ei rekke temaer i NTL-Uios historie. Det er vanskelig å prioritere, både når det gjelder stoff og den tida vi i redaksjonen har til å bruke på dette jubileumsnummeret. Vi håper resultatet gir et interessant innblikk i noen viktige deler av foreningas historie, men er smertelig klare over at vi ikke kan yte alt den rettferdigheten det fortjener.

PS. Sitatene i denne lederen er henta fra NTLS 50-års forbundshistorie fra 1997, «Samling og strid», av Jan Wessel. Enkelte av de historiske framstillingene i denne Ny Giv-utgaven lener seg tungt på dette verket, som anbefales til dem som vil fordype seg i forbundets historie.

Innhold

- 2 Leder
- 3 Fra redaktøren
- 4 NTL-Uio i 50 år
- 10 Fagpolitisk hilsen fra gammel leder
- 14 Tvers igjennom lov til seier!
- 16 Medlemmers oversikt
- 18 Leiaren som samla fløyene
- 20 Lønnskampen: fagforeningens fundament
- 22 De som vil redde verden
- 24 Et fagforening på parti
- 26 Jubilumsfesten
- 24 Små meldinger fra NY GIV
- 30 Universitetsdirektører til besvær
- 32 Lekkermunn

SUDOKU

5	7							
		4	5		6			
	3	1		9	4			
6	5		4					
		3						
	9		2	1				
8	9		7	4				
7	8	1						
7	7	8	1					

© Kryssquiz / Bulls

4	5	6	3	2	9	7	8	1
3	7	2	8	4	1	6	9	5
8	1	9	5	6	7	4	3	2
7	3	4	9	5	8	2	1	6
1	2	8	7	3	6	5	4	9
9	6	5	2	1	4	8	7	3
6	4	7	6	9	3	1	2	8
2	9	1	4	8	5	3	6	7
6	4	7	6	9	3	1	2	8

4	5	6	3	2	9	7	8	1
3	7	2	8	4	1	6	9	5
8	1	9	5	6	7	4	3	2
7	3	4	9	5	8	2	1	6
1	2	8	7	3	6	5	4	9
9	6	5	2	1	4	8	7	3
6	4	7	6	9	3	1	2	8
2	9	1	4	8	5	3	6	7
6	4	7	6	9	3	1	2	8

4	5	6	3	2	9	7	8	1
3	7	2	8	4	1	6	9	5
8	1	9	5	6	7	4	3	2
7	3	4	9	5	8	2	1	6
1	2	8	7	3	6	5	4	9
9	6	5	2	1	4	8	7	3
6	4	7	6	9	3	1	2	8
2	9	1	4	8	5	3	6	7
6	4	7	6	9	3	1	2	8

4	5	6	3	2	9	7	8	1
3	7	2	8	4	1	6	9	5
8	1	9	5	6	7	4	3	2
7	3	4	9	5	8	2	1	6
1	2	8	7	3	6	5	4	9
9	6	5	2	1	4	8	7	3
6	4	7	6	9	3	1	2	8
2	9	1	4	8	5	3	6	7
6	4	7	6	9	3	1	2	8

4	5	6	3	2	9	7	8	1
3	7	2	8	4	1	6	9	5
8	1	9	5	6	7	4	3	2
7	3	4	9	5	8	2	1	6
1	2	8	7	3	6	5	4	9
9	6	5	2	1	4	8	7	3
6	4	7	6	9	3	1	2	8
2	9							

NTL-Uio i 50 år

Norsk Tjenestemannslags forening ved Universitetet i Oslo blei stifta på initiativ fra forbundsstyret 10. november 1961. Det hadde vært ei LO-forening for ansatte på universitetet siden 1936, men det var utelukkende ei forening for det som i dag kalles teknisk-administrativt personale (vaktmestre, reinholdere). Etter noe om og men – til å begynne med ville ingen forbund ha foreninga – blei den tilslutta Norsk Arbeidsmandsforbund. Det var også teknisk-administrativt personale som utgjorde hoveddelen av medlemmene i foreninga som blei stifta i 1961.

Radikal brytingstid. Da Norsk Tjenestemannslag ved Universitetet i Oslo blei stifta var det ennå slik at LO-medlemmer var kollektivt innmeldt i Arbeiderpartiet. Men NTL var også et av de forbunda der motstanden mot det faglig-politiske samarbeidet var sterkest. Forbundets ledelse var på ulike måter involvert i forsøk på å mjuke opp samarbeidet mellom LO og Arbeiderpartiet, om ikke anna så innafor organisasjonsområdet statten. I den første tida var likevel NTL-foreninga ved universitetet ei lojal Ap-forening. De første lederne – fram til og med Dagfinn Habberstad – var stort sett lojale sosialdemokrater. Habberstad skulle seinere ende opp som forbundsleder, og varm forsvarer av det faglig-politiske samarbeidet.

Det er blant anna på denne bakgrunnen man må forstå de til dels sterke konfliktene innad i NTL og i UiO-foreninga da de radikale venstresidebevegelsene vant kraft mot slutten av 60-tallet. På NTLS landsmøte i 1974 var det et svært knapt flertall, 110 mot 103 stemmer, som vedtok å fortsette det faglig-politiske samarbeidet. Det er grunn til

å tro at delegasjonen fra Universitetet i Bergen også talte for NTL-Uio da den hevdet ledelsen i NTL hindra folk som ikke sluttet opp om Arbeiderpartiet i å være aktive i forbundet. Sosialdemokratenes negative holdning til de radikale var nok delvis et resultat av at de i dette spørsmålet sto sammen

FOTO: NTL-UIO/ARKIV

Foreningsleder Anita K. Solhaug på en av foreningens tradisjonelle båtturer på Oslofjorden.

med mer borgerlig innstilte medlemmer, som det var flere av i NTL enn i mange andre forbund.

Kamp mot EF. Onsdag 5. mai 1972 arrangerte NTL ved UiO et medlemsmøte med mer enn 100 frammøtte, der EF-spørsmålet skulle diskuteres. Innledere var statssekretær Ulf Sand fra Lønns- og prisdepartementet (Finansdepartementet, red. anm.) og Atle Seierstad fra Folkebevegelsen mot EEC (EF). Møtet fatta følgende vedtak, etter forslag fra Per Otnes, Bernt Krohn Solvang og Bård Ekblad: «Tjenestemannslaget ved UiO vil der-

for gå i mot forsøk på å innlemme Norge i EEC og krever at den norske regjeringen straks avbryter forhandlingene i Brüssel.»

Forbundsstyret i NTL vedtok å ikke ta inn kritiske uttalelser fra medlemsforeningene i Tjenestemannsbladet, og fraråda lokalforeningene å behandle EF-spørsmålet. Forbundets medlemsblad trykte likevel en god del positiv EF-omtale i intervjuer med stortings- og regjeringsfolk fra Arbeiderpartiet. Daværende leder i Landsforeningen for Universiteter, Høgskoler og Forskningsinstitutter, Dagfinn Habberstad, som hadde vært leder for UiO-foreninga, var blant dem som tydeligst ga uttrykk for at NTLS medlemmer burde stemme ja. Forbundssledelsen kjørte hardt i EF-spørsmålet, og bidro også til å skjerpe spenningene mellom topp og bunn i forbundet.

Ulrik Sverdrup framhever EF-striden som et viktig vendepunkt både for foreninga og for norsk politikk generelt. - EF-kampen endra foreningas karakter. Den virka både radikalisering, og i noen grad splittende. I et brev fra foreningas medlem nr 57, Arne Onsheim, til styret 6. mars 1972 heter det for eksempel: «Det er de nære ting som gjør at folk melder seg inn i en fagforening. Man står ikke i en forening for i det uendelige å drøfte EF og Vietnam.»

Denne skillelinja oppsto i nesten hele samfunnet, mener Sverdrup, og påpeker at EF-kampen også var det virkelige startskuddet for foreningas internasjonale engasjement. - Det var da vi begynte å virkelig mene noe om ting som lå utafor Universitetet. Du kan lese mer om foreningas internasjonale arbeid i en egen artikkel i dette bladet.

EF-kampen førte til ei ny venstreavskaling fra Arbeiderpartiet (AIK – Arbeidernes informasjonskomité mot EF), og Sosialistisk

Valgforbund, blei stifta i 1973 (fra 1975 konsolidert som Sosialistisk venstreparti). Samme år blei også Arbeidernes kommunistparti (marxist-leninistene) – AKP(m-l) – stifta.

Mens SV fikk 11 prosents oppslutning ved stortingsvalget det året, fikk AKP aldri den helt store oppslutninga i valg. Mange ivrige og engasjerte medlemmer bidro likevel til å gi dem til dels betydelig innflytelse i deler av fagbevegelsen – deriblant i NTL ved Universitetet i Oslo.

ML-bevegelsen. På et landsstyremøte i 1976 holdt NTL-leder Thorvald Karlsen en tordentale til landsstyret om en skadelig infiltrasjon i fagbevegelsen. Han anklaga AKP(m-l) for å ønske å «bryte ned Arbeiderpartiets innflytelse over de norske arbeiderne», og la til at «sentralt i denne kampen står forsøkene på å bryte ned tilliten til det etablerte forhandlingssystem». Landsstyret vedtok å ta sterkt avstand fra AKP og slo fast at støtte til ulovlige streiker var vedtektsstridig, og at krefter som ikke ville respektere at NTL bygde på «den demokratiske styreformen i landet (...) må stoppes».

Vedtaket blei brukt som grunnlag for å suspendere tillitsvalgte fra den radikale venstresida. Tidlig på 70-tallet blei det flere steder i landet gjennomført streiker som ikke var i tråd med lov- og avtaleverket. De streikende nekta å bøye seg for arbeidsretten – og vant fram med krava sine. LO-ledelsen mista taket på deler av arbeiderbevegelsen, og opprøra var klart kritiske til den samarbeidslinja LO hadde ført siden krigen. Disse endringene var en del av ei større radikalisering. Den kom ikke ut av intet. Norges kommunistiske parti var sterkt i de første etterkrigsåra. Sjøl om de raskt falt ut av Stortinget holdt de mange steder stand lokalt. Arbeiderpartiet fikk sin første sprekk til venstre med Sosialistisk Folkeparti i 1961.

Motstanden mot Vietnamkrigen, seirene til borgerrretsbevegelsen i USA og studentopprøret i Paris i 1968 inspirerte ungdom over hele verden. I norsk fagbevegelse var også den ville streiken ved LKABs gruver i Kiruna en kilde til inspirasjon – der streika man ikke bare mot arbeidsgiverne, men også mot sin egen ledelse. Intervjuet med Cecilie Høgaard, som du kan lese i dette bladet, gir et innblikk i ml-ernes politiske hverdag.

Fra 20-årsjubileet. Håkon Hansen fra Forskerforbundet ved UiO overrekker gave til foreningsleder Erling Steen fra de andre foreningene ved UiO. I forgrunnen, Marit Nybakk. FOTO: NTL-UIO/ARKIV

Langt fra alle forslag fra de ml-dominerte foreningene framstår som kontroversielle i dag. Universitetet i Oslo sto bak et forslag på landsmøtet i 1974 om at det i alle organer nedsatt av NTL burde være minimum 40 prosent representasjon av hvert kjønn. Forslaget blei ikke realitetsbehandla, men oversendt til neste landsmøte. Her blei det nedstemt med 157 mot 84 stemmer.

Forbundet fikk likevel sin første kvinnelige nestleder i Unni Ravn Frogner. Det blei også vedtatt at forbundets very skulle ha kjønnsnøytrale titler. I 1982 kom kjønnsvoteringsreglene på plass.

De reine akademikerforbunda var heller ikke like stuereine blant venstresosialister på 70-tallet som de etterhvert blei på 80-tallet, og det er grunn til å tro at SV i sum var en større trussel mot sosialdemokratisk dominans i NTL på 70-tallet, i følge Wessels forbundshistorie. Ulike krefter til venstre for Arbeiderpartiet jobba innafor NTL-forbundet som en intern opposisjon.

Fagforeningsarbeid. Et av de som var aktive i NTL-Uio på den tida var Bjørg Valvik, som seinere starta ei NTL-forening på Teaterhøgskolen. – Jeg lærte utrolig mye av å jobbe i fagforeninga med ml-bevegelsen. Jeg hadde jobba på teater og var for så vidt politisk interessert, men jeg hadde jo aldri skrevet noe eller

snakka for forsamlinger eller noe som helst. Jeg opplevde at det var en god skole, jeg fikk tillit og oppgaver. Jeg har hatt veldig mye glede av den tida seinere. Jeg gikk videre til Teaterhøyskolen og starta NTL-forening her.

Lørdagsfri for de laveste stillingskategoriene, betjentene blei innført tidlig på 70-tallet. Et sak som prega store deler av 70-tallet var kampen for garderobebetjentenes arbeidsplasser. I jubileumsnummeret av Ny Giv fra 1981 er rasjonalisering av garderobene nevnt hele tre ganger i en ellers knapp kronologi: i 1973, 1974 og 1979. Det blei også jobba med arbeidsforhold, blant anna en utstrakt bruk av midlertidige stillinger. Begrepet «lösarbeidere» blei brukt om denne gruppa, og NTL-foreninga var ei drivende kraft i å få normale stillingshjemler for denne gruppa.

På 70-tallet hadde foreninga også stor medlemsvekst generelt. I 1970 var medlemsstallet 250, i 1980 var det blitt 660. Medlemsveksten gjorde det nødvendig å bruke en del tid på intern organisering. Særlig i forbindelse med rekruttering av de vitenskapelig tilsatte blei det samfunnspolitiske engasjementet en het potet – skillelinjene gikk jo inn i denne gruppa også, forteller Valvik, som var ansvarlig for den vitenskapelige gruppa i noen år.

Kamp om styre og representasjon. Sentraladministrasjonens Tjenestemannslag var i 1972 åsted for et hardt slag mellom de venstreradikale og de tradisjonelle, sosialdemokratisk innstilte kretene i NTL. En ml-er blei valgt som formann i foreninga, men også flere sosialdemokrater kom inn. Møtet blei karakterisert som et SUF-kuppi i Dagbladet (SUF – Sosialistisk Ungdomsforbund – var opprinnelig ungdomsorganisasjonen til Sosialistisk Folkeparti (SF), men brøyt med SF i 1969 og danna utgangspunktet for AKP). UiO-foreninga føyde seg inn i dette bildet. Motsetningene mellom sosialdemokrater og radikale blei møtt både fra ledelse og grunnplan med ei rekke omorganiseringar, der en flytta på medlemmer og endra representasjonsformer for å svekke de radikales innflytelse blant medlemmene.

Likevel fikk foreningene knytta til Sentraladministrasjonen, NRK og Universitetene stabil, venstreradikal ledelse. Disse foreningene hadde nokså unge medlemmer, og mange med akademisk utdannelse. I 1975 gikk flere foreninger ut i ulovlig streik mot behandlinga av innstillinga fra Statens Lønnskomité. forbundslederen gikk offentlig ut og hevda at AKP(m-l) hadde blinka ut NTL i kampanjen om fagbevegelsen. Det er mer nærliggende å tro at ml-ernes styrke i NTL hadde sammenheng med ml-bevegelsens oppslutning blant studenter og akademikere, og godt fagforeningsarbeid blant medlemmene.

Seinere forbundsleder Dagfinn Habberstad, som kom fra UiO-foreninga, var på Landsstyremøtet i 1976 der AKP(m-l) var tema. UiO-foreninga var blant dem som ønska ei styrking av kamplinja, noe som førte til konflikter med forbundsledelsen. I 1976 kom det trusler om suspensjon av styremedlemmer etter at foreninga hadde gitt støtte til en villstreik. Habberstad var blant dem som gikk hardest ut mot ml-erne og tok til orde for å suspendere tillitsvalgte som «gikk alt for langt over streken». Enkelte har hevdat denne linja førte til ytterligere radikalisering av visse foreninger, fordi det bare var ml-ere som turte å opponere mot en streng forbundsledelse.

Da Habberstad overtok forbundsledelsen i 1978 var det slutt på suspensjonene, men venstreopposisjonen i forbundet var stadig under angrep. Det var ikke mulig for dem å komme med i komiteer, utvalg eller

1. mai 1993. Like til venstre for fanen: Narve Trædal. Olaf Svorstøl delvis skjult bak fanen.

få verv ved forbundskontoret. Landsforeningen for Universiteter, Høgskoler og Forskningsinstitutter var nå den tredje største grupperingen i forbundet, og opposisjonens viktigste støttepunkt. Dette var en av årsakene til at foreninga blei splitta i 1980, og at hver institusjon fikk si egen forening. Dette skjedde mot landsforeningas vilje.

På landsmøtet i 1982 blei Habberstad gjenvalet som forbundsleder mot 107 blanke stemmer. Likevel blei det i overgangen fra 70- til 80-tall en mer forsonlig tone mange steder lokalt, og breiere sammensatte styrer og pragmatisme blei mer utbredt.

Flykamp på UiO. Ulrik Sverdrup husker flere saker der UiO-foreningas politiske engasjement førte til intern strid. - Den politiske aktiviteten til foreninga førte i blant til litt «murring», særlig blandt de teknisk ansatte, kan han fortelle. - Jeg husker to episoder: den ene var det en tillitsvalgt blandt bygningsbetjentene som ville ta med seg 60 medlemmer ut av UiO-foreninga. En annen gang var det noen som tok initiativ til å flytte en del renholdere til ei anna forening. Begge disse sakene blei håndtert i forbundsstyret, og man landa faktisk på at de skulle bli hos oss.

Steens kompromissløshet var nok likevel en av årsakene til hans avgang. En av de store konfliktene som førte fram til at han ikke fikk gjenvalet knytta seg til omtalen av fagforeningas arbeid i bladet til AKPs uni-

versitet, «Røde Unni» (se intervjuet med Høigaard). Denne konflikten blei svært tilspissa, blant annet vedtok styreflertallet, med Steen i spissen, å suspendere 5 tillitsvalgte i foreninga. Sverdrup mener at konfliktnivået i denne perioden blei unødvendig høyt, fordi ledelsen ikke evna å bygge bro mellom de ulike interessene i foreninga, blant annet mellom vitenskapelig tilslutning og andre stillingsgrupper, på en god nok måte.

Den nye lederen, Narve Trædal skreiv i samme Ny Giv: «Det nye styret har teke til med oppgåvene sine med friskt mot og gode intensjonar (...) Vi kan velje to vegar: Den eine er å fortsetje diskusjonen og kven som sa kva når, eller vi kan velje den vegen som blei streka opp i det framleggjet som vel samla flest stemmer på årsmøtet (...) og som lyder slik: «Vi er med dette ferdig med fortiden. Styrevedtaket av 18.10.85 som truer 5 navngitte personer med utelukkelse dersom de ikke undertegner likelydende erklæringer, er opphevet. Vi ser nå framover». Narve Trædal kommer også til orde i et intervju i dette nummeret.

Etterspill og forsoning. Johannes Nymark jobba med organisering av vitenskapelig til-

Tillitsvalgte samles på taket i 1988. Fra Venstre: Knut Semb, Ulrik Sverdrup, Narve Trædal, Berit Borgenvik, Eivind Østby, ukjent, Olaf Svorstøl, Marit Fossli Olsen.

FOTO: NTL-UIOARKIV

satte på 80-tallet og mener flykampen kan ha bidratt til å svekke oppslutninga om foreninga blant vitenskapelig tilslutte. – I den perioden da jeg leda vitenskapsgruppa, var det en del vitenskapelig tilslutte som meldte overgang til Forskerforbundet, blant dem var det mange SVere. Jeg tror at dette kan ha hatt noe med kampen mellom Ap-folk og ml-ere å gjøre. Ulrik Sverdrup mener på sin side at dette var fordi foreninga ikke prioriterte de vitenskapelig tilsluttes interesser høyt nok.

Om AKPernes innflytelse i foreninga er blitt overdrevet, er det ingen tvil om at den var der. Da Anita Solhaug blei valgt som leder i 1997, var imidlertid ml-tida over for lengst. Solhaug hadde til gjengjeld bakgrunn i fiskeindustrien og NKP. – Det som den gang var

ment for lavlønte, og kraftfull innsats for de vitenskapelig tilslutte arbeidsvilkår.

Da Habberstad gikk av som forbundsleder i 1988 overtok Jan Werner Hansen. De sto hverandre nær politisk, men hadde ei helt ulik tilnærming til opposisjonen i forbundet. Samtidig mista ml-bevegelsen mange medlemmer rundt midten av 80-tallet, både nasjonalt og ved UiO. De første forbundssekretærane med bakgrunn i opposisjonen blei valgt i 1982 og 1986, men ut over 90-tallet blei det ikke lenger lagt vekt på partimedlemskap, og det var slutt på å omtale de politiske spenningene som opposisjon og ledelse. Det er rimelig å se dette som et resultat av at Arbeiderpartiet nå i langt større grad utfordra fagbevegelsen.

Høyrebølgje. På NTLS landsmøte i 1982 var det en uvanlig post på programmet. Landsmøtet vedtok å avbryte forhandlingene for å gå i demonstrasjonstog mot høyregjerings forslag til statsbudsjett – der nedskjæringer i offentlig sektor sto sentralt. Den internasjonale høyrebølgja angrep offentlige tjenester med anklager om høye skatter, lav produktivitet, byråkrati og dårlig kvalitet. Det blei hevdat at forvaltninga var blitt så komplisert at politikerne ikke lenger kunne styre. I 1985 la den borgerlige koalisjonsregjeringa fra et moderniseringsprogram for offentlig forvaltning, som blei fulgt opp av Brundtland-regjeringa i 1987 med programmet «Den nye staten».

Man tok sikte på at offentlige tjenester

Foto: NTL-UiO/ARKIV

Studenter krever flere studieplasser i forbindelse med statsbudsjettforslaget i 1994 - NTL-UiO er med på demonstrasjonen. Den unge mannen med grønn cap er Arvid Ellingsen, i dag informasjonsleder i Forskerforbundet. De øvrige personene på bildet er ukjente.

► skulle yte bedre sørvis og at utnyttelsen av de offentlige midla skulle bli mer effektiv. Styringa av offentlig virksomhet skulle være mer brukerorientert, og den tradisjonelle regelstyringa skulle erstattes av målstyring. Ettertid kan man se at det var i denne perioden fenomenet vi i dag kaller New Public Management oppsto. Virksomhetene skulle innafor visse rammer få frihet til å avgjøre hvordan måla skulle nås. Sjølvestdighet, markedstilpassing og ledelsesutvikling var nøkkelord. Som en konsekvens av det siste blei rekrutteringa til statlige lederstillinger åpnere og lønnspolitikken for lederne og andre tilsatte mer markedstilpassa. Du kan lese mer om lønnspolitikken i saken «Lønnskampen: fagforeningens fundament».

Historisk hadde fagbevegelsen gått inn for en sterk offentlig sektor for å sikre en rimelig velferd for alle samfunnsgrupper, sørge for utjevning mellom samfunnsklassene og minske makten til sterke kapitalinteresser. På den andre siden var det viktig for offentlig ansatte å vise imøtekommende krevne om modernisering. «For å sikre rett-

ferdig fordeling av den enkeltes trygghet må vi derfor hele tiden være innstilt på å omforme (...) det offentlige apparat», uttalte landsstyret i en kommentar til den borgerlige regjerings moderniseringsprogram i 1985.

NTL understreka likevel hvor viktig det var å ikke gå helt bort fra de grunnleggende prinsippene for den offentlige forvaltninga: «Ved organisering av forvaltning og effektiv tjenestyting vil faktorer som rettferdighet og likhet måtte veie tyngre enn snevre effektivitetsbeslutninger», sto det i høringsuttalelsen til det samme programmet. Kampen mot nedskjæringer i offentlige budsjetter sto sentralt på 80-tallet.

Sjøl om tonen var mildna, var UiO-foreninga også på dette området kritisk til forbundets linje til å begynne med. Ulrik Sverdrup var tidlig ute med ei analyse av de nye forvaltningsformene, og skrev i 1996 en politisk artikkell om emnet. Han husker en episode fra et landsstyremøte, der daværende leder av LO Stat roste den nye målstyringa. – De visste vel ikke helt hva dette var for noe, men tenkte at det var noe nytt

Stahl ville ha noe av dette, men NTL-foreninga anka saka til Riksmeleksmannen, med støtte fra UTF, og vant igjennom.

New Public Management. Arbeidet med «modernisering» av staten fortsatte under skiftende regjeringer. NTL engasjerte seg sterkt i blant annet Hermansen-utvalgets arbeid, og i omstillingss prosessene i NRK og Statkraft tidlig på 90-tallet. Forbundets arbeid med å sikre offentlig styring og medbestemmelse blei etterhvert styrka gjennom ei ny analyse av disse endringene: De var en del av en internasjonal trend som er blitt kalt New Public Management.

Sjøl om tonen var mildna, var UiO-foreninga også på dette området kritisk til forbundets linje til å begynne med. Ulrik Sverdrup var tidlig ute med ei analyse av de nye forvaltningsformene, og skrev i 1996 en politisk artikkell om emnet. Han husker en episode fra et landsstyremøte, der daværende leder av LO Stat roste den nye målstyringa. – De visste vel ikke helt hva dette var for noe, men tenkte at det var noe nytt

og spennende som skulle bidra til bedre styring i forvaltninga, mener Sverdrup.

- Sjøl kunnskapsorganet De Facto kunne ikke noe om dette da vi begynte å ta opp saken. Her er jeg stolt av å kunne påstå at en sentral tenketank for fagbevegelsen har lært noe av NTL-UiO.

Saken blei seinere tatt opp på landsstyremøter og landsmøter, nesten til det kjedsmellige, men Anita Solhaug mener likevel at det tok tid før alvoret i utviklinga sank inn. – Vi merka det lokalt ved at hovedavtalen plutselig blei satt til side, og vi opplevde at avgjørelser blei tatt på bakrommet. Direktører og dekaner tok saker inn i styrer før de var forhandla om eller drøfta med fagforeningene. Det var først med Hanne Harlem vi tok disse problemstillingene opp med forbund og departement og krevde at Hovedavtalen skulle følges.

- NTL-foreninga ved universitetet har også gått i spissen for universitetsdemokrati, tilføyer Sverdrup. – Når normalreglementet for instituttene har vært opp til drøfting har vi kjempa, gang på gang, for å beholde reell makt i valgte organer. På dette feltet må jeg dessverre si at vi har tapt. Kravet om å gjenreise universitetsdemokratiet er likevel stadig en del av NTL-UiOs politiske grunnlag.

I dag kan man kanskje hevde at Tor Saglies effektiviseringsprosjekt var et utslag av at New Public Management var i ferd med å få hegemoni. - Jeg har fremdeles til gode å møte positive holdninger til Effektiviseringsprosjektet fra vanlige ansatte ved universitetet, sa daværende leder Øystein Ekevik til Uniforum 16/96.

I en parallel til dagens situasjon kunne man i Aftenposten 27. juni 1995 lese om at konsulentelskapet AT Kearney A/S var blitt gitt oppgaven med å effektivisere Universitetet i Oslo. - Det er ingen særlig motstand til prosjektet fra organisasjonene på Blindern, og både Akademikernes Fellesorganisasjon (AF) og Yrkessorganisasjonenes Sentralforbund (YS) er enig i at en opprydding trengs, sa daværende universitetsdirektør Tor Saglie. LO-forbundet Norsk Tjenestemannslag setter seg imidlertid imot, kunne likevel Aftenposten konstatere.

Kamp mot fristilling. Da 90-åras fristilling siver innhenta universitetene, med Mjøs-

og universitetene beholdt sin status som forvaltningsorganer, og staten er fremdeles eier og arbeidsgiver. – Dette er helt unikt, framhever Ulrik Sverdrup, - I alle andre sammenhenger der det er blitt foreslått å fristille statlig virksomhet, så har prosessen blitt gjennomført. Bare vi har greid å stoppe det.

Seieren var imidlertid ikke fullstendig, og Solhaug er oppgitt over at Særavtalen blei oppsagt: - Det er ingenting jeg er så skuffa over som at vi tapte den saken.

Nyere tid. Solhaug er sjokkert over utviklinga på UiO. – De tar i bruk nesten alle løsninger de kan hente fra privat sektor for å styre organisasjonen. Direktørsjiktet har fått en altfor, altfor stor plass. Hun mener at de vitenskapelig tilsatte bør kreve at regnskaps- og finansieringssystemet blir evaluert. Det bidrar nemlig ikke til kvalitet. – Det er et rapporteringsvanvidd og en bruk av midlertidige stillinger som ikke hører hjemme noe sted. Vi må snart ta tilbake det språket vi beherber: Den midlertidigheten vi ser i Akademia er sosial dumping. Man betaler ikke arbeidskraftas reelle pris, fordi man gir folk så usikre forhold at de ikke tør å stille krev.

Det faglig-politiske samarbeidet er stadig et brennbart tema innad i NTL. Solhaug mener at det er helt nødvendig: - Jeg mener at du ikke kan klare å drive en så stor organisasjon som LO uten et faglig-politiske samarbeid. Det er det som gir oss mye av styrken. Så kan man sjølsagt trekke fram at det burde være mulig å samarbeide med flere partier, men den direkte linja inn i et parti er viktig for å oppnå makt.

Solhaug rister på hodet av mye av det som sies når det gjelder LOs utfordringer med å rekruttere akademikere: Folk med høy utdanning er opptatt av det samme som andre LO-medlemmer: Trygge og gode arbeidsforhold og lønnsutvikling. Hvis man bare bygger på dette har UiO-foreninga et godt grunnlag for vekst.

Om kildene. Den historiske framstillinga i denne artikkelen er i stor grad sitater og parafraser fra NTLS 50-års forbundshistorie fra 1997, «Samling og strid», av Jan Wessel. Alle sitater fra enkeltpersoner er henta fra nylig utførte intervjuer, med mindre noe anna går fram av teksten.

Foto: NTL-UiO/ARKIV

Fagpolitisk hilsen fra en gammel leder

AV: ERLING STEEN
Foreningsleder 1981-1986

Hallo gamle og nye venner i Tjenestemannslaget ved Universitetet i Oslo!

Det var veldig hyggelig å bli invitert til 50-års jubileet for fagforeninga der jeg var aktiv tillitsmann og foreningsleder i flere år på 70- og 80-tallet den gangen vi het NTL 108/4 og NTL 90. (Bra at dere er kvitt disse intetsigende tallene).

Det var også opprøftende å treffe en forening i så god form med fortsatt kampglød og politisk perspektiv på sitt arbeid. Selv om formene er annerledes i dag, var det inspirerende å kunne konstatere at tradisjonene blir videreført. Særlig oppmuntrende var det at tidligere konflikter mellom foreninga og forbundsledelsen var brakt over i mer konstruktive former enn de ganske uforsonlige stillingskrigen vi hadde i perioder tidligere.

Jeg var invitert til å holde et innlegg om betydningen av internasjonal solidaritet i fagforeningsarbeidet. Det ga meg anledning til å reflektere rundt hvilken betydning fagforeningsarbeidet i NTL har hatt for mitt seinere virke i departementet og Helsedirektoratet (med ansvar for yrkesgrupper med videregående opplæring, slik som hjelpeleiere, omsorgsarbeidere mfl, og nå med fagopplæring - lærlingene -, i Aust-Agder fylkeskommune). Jeg har jo ikke skaffet meg noen yrkesutdanning, så min grunnopplæring fikk jeg i NTL og på Sørmarka. I årene etter jeg sluttet i NTL på UiO, har jeg arbeidet med lønns-, personal- og utdanningsspørsmål i mange sammenhenger og på begge sider av bordet. Fordelen med å bli litt opp i åra (snart 62), er at det er lettere å se hvilke erfaringer som har formet holdninger opp gjennom årene. Jeg har møtt fagforeninger og forbund av nær sagt alle slag og fra alle kanter; jeg har vært personalsjef hos skolesjefen i Oslo og tillitsmann både i NTL, i Helsedirektoratet og

Erling Steen, Ulrik Sverdrup og en ukjent person fotografert en gang på tidlig 80-tall.

heimevernet. Jeg har en ganske bred erfarringsbakgrunn.

Min oppsummering er klar: Det faglige arbeidet vi utviklet i Tjenestemannslaget ved Universitetet i Oslo på 70- og 80-tallet står seg som meget solid. På noen området flyttet vi merkesteiner; stikkord er innføring av hovedavtalen, overgangstatus for midlertidig tilsatte, oppnormering av kontorstillingerne, deprivatisering av renholdstjenestene, men det var mye mer. Dette er arbeid jeg er stolt over å ha vært med på og som jeg opplever er lagt inn i ikke bare i min men også i forbundets erfaringsbank. Det som kjenner tegnet NTL ved Universitetet den gang som nå, var at vi ikke sto med luia i hånda. Vi var dyktige i formelle spørsmål, og tok ikke nei for et svar, i hvert fall ikke når vi visste at vi hadde rett. Denne kompromissløse holdningen er etter det jeg erfarer ved 50-års jubileet, holdt ved like av nye generasjoner. Det

er derfor veldig hyggelig å kunne gratulere med dagen.

Den grunnlagstenkningen som jeg er glad for å ha fått del i og som jeg har bygget på i mitt arbeid med andre yrkesgrupper, har monerer godt med Gudmund Hernes oppfatning av «den norske modellen». Den utlegges i ulike varianter for ulike formål, men i fagpolitiske sammenheng, kjennetegnes den ved et likeverdig treparts-samarbeid mellom arbeidsgivere, arbeidstakere og myndighetene. Et av Hernes' poeng, er at dersom denne modellen skal virke, må alle parter spille sin rolle profesjonelt og dyktig. Dersom en av de tre partene svikter, vil det bli ubalanse og de andre partene dominere og få stor makt. Modellen vil ikke virke og resultatene blir på sikt dårligere for alle.

Et illustrerende eksempel fra vår forening var da hovedavtalen ble innført. Det viste seg å være en helt fremmed tanke for

daværende universitetsdirektør Trovik å gå inn i et likeverdig samarbeid med fagforeningene. Ved hjelp av daværende forbundssekretær Marit Nybakk, fikk vi et møte med ekspedisjonssjefen i departementet, Skadsen, som fortalte Trovik at hovedavtalen faktisk også gjaldt for Universitetet i Oslo. Trovik godtok aldri denne realiteten. Det ble hans assistenter universitetsdirektør, Løfsgaard, som fikk jobben med å forhandle fram særavtale og følge opp samarbeidet med organisasjonene. Dette ble etter hvert ble både konstruktivt og ga resultater for medlemmene.

Vi så i dette eksemplet at departementet spilte sin myndighetsrolle ved å fastsette spillereglene overfor en uregjerlig arbeidsgiver. En like viktig forutsetning for et balansert trepartsamarbeid, er sterke og uavhengige fagforeninger. I mitt virke har jeg opplevd at fagforeninger og forbund kan bli altfor sterke og ta over styringa over både virksomheter og departementer, men det er ikke tema her. Ved 50-års jubileet til NTL ved UiO tenker jeg særlig på en følge av hovedavtalen som vi diskuterte ganske heftig, nemlig ordningen med fastlønnede tillitsvalgte. På den ene siden var det helt nødvendig med frikjøp for å ha tid for tillitsvalgte til å gå på alle møtene og lese alle dokumentene. På den andre siden var mange skeptiske til at tillitsvalgte på denne måten kunne bli en del av byråkratiet.

Jeg var nok blant de mindre skeptiske, men vil likevel erkjenne at det er en helt reell fare for at tillitsvalgte blir en del av systemet. Vår oppskrift fra 70- og 80-tallet var at vi måtte holde en stor medlemsaktivitet for å gi tillitsvalgte klare mandat fra medlemmene og støtte overfor arbeidsgiver. Det kan være en ganske stor personlig påkjennings å stå i en konflikt mot arbeidsgiver, og tillitsvalgte blir garantert "upopulær" hos ledelsen. Da er det helt avgjørende for en sterk og uavhengig fagforening, at tillitsvalgte har aktive medlemmer i ryggen. Når

jeg hørte hvor mange som var aktivisert gjennom ulike grupper og utvalg i fagforeninga nå, så føler jeg meg trygg på at den "aktivistiske" linja fra 70-tallet blir videreført og vil sikre Tjenestemannslaget ved Universitetet i Oslo en sterk framtid.

Men hva har dette med internasjonal solidaritet å gjøre?

Jeg har ofte reflektert over hvor vi hentet all energien fra på 70- og 80-tallet. Jeg er kommet til at det internasjonale solidaritetsarbeidet var helt avgjørende som kilde til engasjement. Gjennom støtte til fagforeningskamerater i andre land som kjempet under langt vanskeligere forhold enn oss, identifiserte vi oss med arbeidsfolk over hele verden. Vår generasjon hadde også krigen i Norge i ganske friskt minne og dermed erkjennelsen av at organisasjonsfrihet og ytringsfrihet ikke er selvsgitte rettigheter i vår del av verden. Det internasjonale solidaritetsarbeidet ga det daglige arbeidet med lønn og tariff et løft og et perspektiv som gjorde NTL til et ganske annerledes fagforening enn YS- og AF-foreningene på Universitetet på den tiden. Det har ofte forundret meg at medlemmer som i liten grad delte våre politiske oppfatninger, likevel valgte NTL. Jeg er overbevist om at det var vår styrke i fagforeningsarbeidet som tiltrakk medlemmer. Jeg er derfor takknemlig for å ha vært med på dette internasjonale solidaritetsarbeidet og har savnet dette perspektivet i de jobbene og tillitsvervene jeg har hatt siden.

I dagens verden mener jeg det er viktig å drive solidaritetsarbeid med fagforeninger og forbund, kanskje særlig i Europa. Selv har jeg fulgt utviklingen på Island. Men vi ser også i andre europeiske land at det er knallhard kamp om hvem som skal betale regningen for alle de ville låneopptakene mange land har foretatt. Finanselitene (kapitalistklassene) er interessert i å velte kostnadene over på staten som igjen velter dem videre

over på skatetalere. Arbeidsfolk i Hellas, Spania og Italia er avhengige av sterke fagforeninger for å forsvere sine interesser. Jeg tror ikke Norge kan regne med å være skjermet mot internasjonale finanskriser. De vil komme til oss også. Da vil norske fagforeninger ha stor nytte av å lære av erfaringene fra andre europeiske land. Så min anbefaling til NTL er å knytte kontakter med fagforeningskamerater i andre europeiske land for å hente inspirasjon og energi og være forberedt på dårligere tider. Hvorfor ikke starte med vårt hardt prøvete broderfolk i nord?

I mitt nåværende arbeid med lærlingene i Aust-Agder har jeg for første gang i min karriere kommet i kontakt med det helt uorganiserte arbeidslivet. Læringer som tegner kontrakt med arbeidsgivere som ikke har tariffavtale og der LO er et skjellsord, kan komme svært dårlig ut når det oppstår problemer. Men også i offentlige virksomheter, er rettigheter etter arbeidsmiljølov og tariffavtale ingen selvfolge dersom fagforeningene er passive. I mange kommuner og fylkeskommuner hersker en veldig uheldig lydhetskultur. Jeg har forsvarst lærlingene i en del saker. Det har gitt meg store problemer i jobben og NHO har forlangt meg avsatt. Jeg hadde ventet støtte fra LO og Fagforbundet i en slik situasjon, men opplever at det viktigste for sørlandelingene er å unngå konflikt med arbeidsgivene. Resultatet er sterkt ubalanse i maktfordelingen og at NHO kontrollerer fagopplæringa i Aust-Agder, mens lærlingene har svake rettigheter.

Min oppsummering etter snart 40 år i yrkeslivet, er at jeg startet med å være med å bygge opp en sterk fagforening. På slutten av mitt yrkesliv opplever jeg det motsatte og ser hvordan det kan gå når arbeidsgivene får bestemme.

Så lenge leve Tjenestemannslaget ved Universitetet i Oslo og alle sterke uavhengige fagforeninger!

Professor Cecilie Høigård er superveteran både i UiO- og NTL-samanheng. Ho held framleis fast på at universitetet er eit frigjeringsprosjekt.

FOTO: PETER A. KRISTOFFERSEN

Høigård:

«*Tvers igjennom lov til seier!*»

I dag midt i den nye høgrebylgja kan 1970-åra verka so uendeleg fjerne og merkelege. Dette tiåret prega fagforeininga vår sterkt. Ny Giv tok ein prat med ein av dei som stod sentralt i dei raude 70-åra, professor Cecilie Høigård.

TEKST: HÅVARD TANGEN

Det er ei gamal dame som tek oss imot, helsa er ikkje lenger like god, men røysta og augo røper ein sterk og klår vilje. Ho held til i toppen av det gamle helserådet på St. Olavs plass, på Institutt for kriminologi.

Høigård er superveteran på UiO, neste år har ho jobba samanhengande i 43 år her. Ho vart tilsett i 1969, som studentvit-ass. Ho var ikkje den einaste unge akademikaren som melde seg inn i NTL då, langt ifrå. – Eg ville ikkje vera med i ei gul fagforeining utanfor LO, det var òg ideologien i NTL som appellerte til meg. Alle på same arbeidsplassen med i same fagforeininga. Det var strålende.

Ei radikal tid. – Reknar du deg for 68-ar?

– Nei, det er eit vonlaust omgrep. Det er ei sekkenemning som kan nyttast på alt. Når folk skryter av det, vil dei gjerne vera 68-ar,

men når det er stigmatiserande, viser dei det frå seg.

– Kva var den politiske bakgrunnen din?

– Eg var med i Folkereising Mot Krig, og

det var brei kamp mot krigen i Vietnam. Eg tok magistergraden (ein mellomting mellom

hovudfag og doktorgrad). Etter ei stund kom eg med i AKP. Der var det aktivitetsplikt, alle skulle vera med på alt. Eg angrar ikkje, endå det skjedde ting som ikkje var bra. Organiseringa fekk fram det beste i oss. Det er so mange akademikarar som går omkring og diggar det store egoet sitt. Her var det ein kanal for å koma aktivt med i dei sosiale rørslene i samtida og setja sitt eige liv i ein større samanheng.

Høigård seier ho reknar universitetet for eit frigjeringsprosjekt.- Ml-arane sykla på vatnet, som Dag Solstad sa det. Verda skulle endrast – fort! – og folk jobba uegennyttig og hardt for dette. Alle saker kravde frontkomitear. Det var demonstrasjonar mange gonger i veka – soleis var det bra for folkehelsa! Men det var òg ein del innslag av overmod – ein slåst einsidig og kraftig – ofte mot andre folk på venstresida som ein nesten var samd med.

Ei ny dagsavis. – Avisa Klassekampen som vart dagsavis, er vel enno eit synleg prov på at det var noko som lukkast for denne rørsla?

– Kampen for at KK skulle verta dagsavis, var lang og seig. Den gongen budde eg

ikkje langt frå Kristiania Spikerverk. Om morgonen stod eg opp grytidleg, stelte meg utanfor porten på fabrikken og selde avis. Det var store innsamlingskampanjar for rotasjonspressa. Når eg tenkjer attende, er det serleg offerviljen eg minnest. Kanskje var det ein arv frå Frelsesarmeén – hugs at Øgrim-familien hadde røter i Frelsesarmeén. (Tron Øgrim var ein sentral ideolog i den norske ml-rørsla, journ. anm.)

Dei «ville» streikane. – Kva var det som dreiv folk til handling i grunnen?

– Eg trur det var ein vilje til å engasjera seg i andres liding, andres naud og problem. Det kom òg fram i form av streikestøtte, som eg jobba mykje med. I 1970-åra var det ei rad med «ville» streikar, som det er kalla. Det er streikar som er ulovlege etter Hovudavtala. I Hovudavtala, som vart innført mellom arbeidsgjevarane og arbeidstakarane i 1935, heiter det seg nemleg at arbeidstakarane har fredsplikt når det ikkje er tariffoppgjer. Det er ein viss avgrensa rett til politiske aksjonar, som totimars sympatiststreik, til dømes til støtte for undertrykte i andre land, men elles er det faktisk ikkje lov å streika mellom tariffoppgjera. I 1970-åra var opprøret på arbeids-

plassane meir framherskande enn i dag, det låg i tidsånda so å sei med den ålmenne radikaliseringa. Det var streikar på bryggja i Oslo, på Jøtul og Linjegods. Heismontørane, ei framifrå fagforeining, streika rett som det var. Når dette hende, måtte det lokale styret i fagforeininga gå av. Elles ville dei som sat der, få erstatningsplikt. Eit eige streikestyre organiserte difor aksjonane. For at ikkje arbeidaranane skulle sveltast attende til jobben vart det drive omfemnande streikestøttearbeid med innsamling av pengar over heile landet. Streikestøterørsla gav faktisk millionar av kroner til streikande arbeidaranar. Det var vanlege folk og studentar som gav. Eigne komitear på kvart fakultet og nesten kvart institutt stod for innsamlinga. Kvar lokale komite valde representantar til sentrale møte der linjer og parolar vart drøfte og vedtekne.

Eit raudt arbeidsfellesskap. - Korleis kunne de få til alt dette utan Internet og mobiltelefonar?

Høigård smiler:

- Når eg seinare i livet har møtt folk som har drive med organisering og som har vore opptekne av å gjera vedtak og gå til handling, har eg alltid tenkt at dei har gått «ml-skulen». Me organiserte stands og sette opp vekelister, der kvar og ein skulle skriva seg opp kor mykje dei kunne gje. 50 kr i veka var vanleg, som ikkje var småpengar den gongen. Fast tilsette på universitetet skulle gje meir enn studentane. Når dei streikande visste at pengane kom fast og jamleg, kunne dei leggja opp økonomien for aksjonane sine og planleggja betre. Her ser me òg utslag av tidsånda. Det var ei tid då arbeidarklassen vart oppdaga på nytt. Og dei streikande vart rekna som den mest medvitne og vakne delen av arbeidaranane. Eit nykelomgrep i streikestøttearbeidet var arbeidsfellesskapet, som eg alltid har hatt sterkt tru på. Saman oppdaga me den tredje verda og opprøret, verda var ikkje so fredleg som Noreg kunne gje inntrykk av. Det var so mange straumdrag som brautst den gongen. Chilekomiteen til dømes, der Olaf

Svorstøl (mangeårig tillitsvald i NTL ved UiO) var sers aktiv. Chile hadde vorte koppa av Pinochet og folka hans, eit brutalt regime, og det var aksjonar til støtte for undertrykte opposisjonelle. Kvinnefronten var ny og aktiv, men for sume vart han for venstreradikal. Splittingar var òg svært vanleg. Folk gjekk på med dei nyfrelstes glød, og sekterismen kunne vera vel sterkt. Er det ikkje rart å tenkja på at du kan kjenna deg mest sviken av den som står deg nærest? Sume sokna til AKP og andre til SV, og mellom dei to gruppene var det beinhard strid. Ap var heilt ute, mest ingen studentar i denne generasjonen sympatiserte ope med dei. Dei få som gjorde det, vart sedde på som karrieristar, det var ikkje noka kampkraft å henta der.

Mange organisasjoner på venstresida. Høigård fortel om alle kampane som dei «måtte» ta: Vietnam, abortspørsmålet, kvinnekampen.

- Me fann ei ny organisasjonsform, akti-

vistforma. Før styrde dei frå toppen ned, no var grunnplansarbeidet det viktigaste. Men det vart gjort ein del politiske mistak som gjorde skade og som gjekk på samhaldet laus. Alle fekk ikkje eigarskap til sakene. Nokon var mykje meir aktiv enn andre. Kvar ml-ar hadde ofte eit omland på ti sympatiserande uorganiserte. Ml-arane jobba so hardt at det skapa avstand til andre politiske retningar på venstresida. SV-arane stod mykje mindre på stand, det førde til framandgjering mellom gruppene. Me undervurderde dette problemet.

- Det var ulike syn på breidda i fronten på venstresida. Ei lita gruppe som kalla seg KUL (Kommunistisk Universitetslag) meinte å stå til venstre for AKP. Tre personar derifrå er kjende i dag, Harald Berntsen, Gerd-Liv Valla og avlidne Nils Johan Ringdal. Dei dreiv òg hardt med streikestøttearbeid, men dei la alltid vekt på at arbeidarklassen var viktigast. Medan AKP skrev «Full seier til bryggearbeiderne», skrev KUL «Full seier til bryggearbeiderne under arbeiderklassens ledelse.» For dei var vegen til revolusjon og kommunisme alfa og omega. AKP var samde i målet, men meinte det var viktigare å byggja ein brei front. Difor kalla KUL AKP for småborgarar, eit skjellsord som var vanleg den gongen. Kampen mellom AKP og KUL førde til at Høigård og Berntsen, som kjenner kvarandre godt, skrev flygeblad om diverse politiske saker med argumentasjon mot den andres syn, og som vart spreidde om morgonen over heile Blindern.

Kampdagen 1. mai. - Synet på breidda i fronten kom mellom anna fram 1. mai. Blåsbort Vel-lina til AKP var sentral. Alle som hadde hug til å gå i tog, kunne koma med eigen parole so sant han ikkje streid med det breie grunnlaget til toget. Endå til Blåsbort Vel var velkomne til å gå. Fagleg 1. mai Front var det klårt største toget. Samorgtoget som Ap støtta var ein liten fisle i sammenlikning. - Denne Blåsbort Vel-organiseringa har eg enno veldig sans for.

Høigård minnest dei store streikestøttetemota i DNS, med trykk på fyrste stavinga - De-NS (Det Norske Studentersamfund, dvs. Chateau Neuf, journ. anm.). På ein kveld kunne dei samla inn bortimot 100 000 kr. Ho

minnest bruggjearbeidarmøtet der Harald Berntsen fekk halda appellen frå streikestøttekomiteane til studentane, noko som vart sterkt kritisert av AKP-leiinga etterpå. Ho meiner framleis det er viktig å lyfta fram minoritetane og røysta deira i politisk samarbeid. Det er òg symbolsk svært viktig.

- Korleis oppsummerer du DNS-møta i dag?

- DNS var sjølv storstova til dei unge radikale. Der var det glødande politiske ordskifte. Men mange bar preg av ein uforsoneleg diskusjonsstil som eg i dag tek avstand frå. Dei som var motstandarar, vart stempla, det var som dei skulle ha ein personleg domsbrest, dei hadde det berre i kjeften og tenkte mest på karrieren sin, slik var mykje av tenkinga og retorikken. Her skulle nok fleire på ml-sida ha teke sjølvkritikk rett og slett.

Kamp for garderobedamer og reingjerringspersonale. - Konkret til fagforeininga, kva hugsar du best frå arbeidet der?

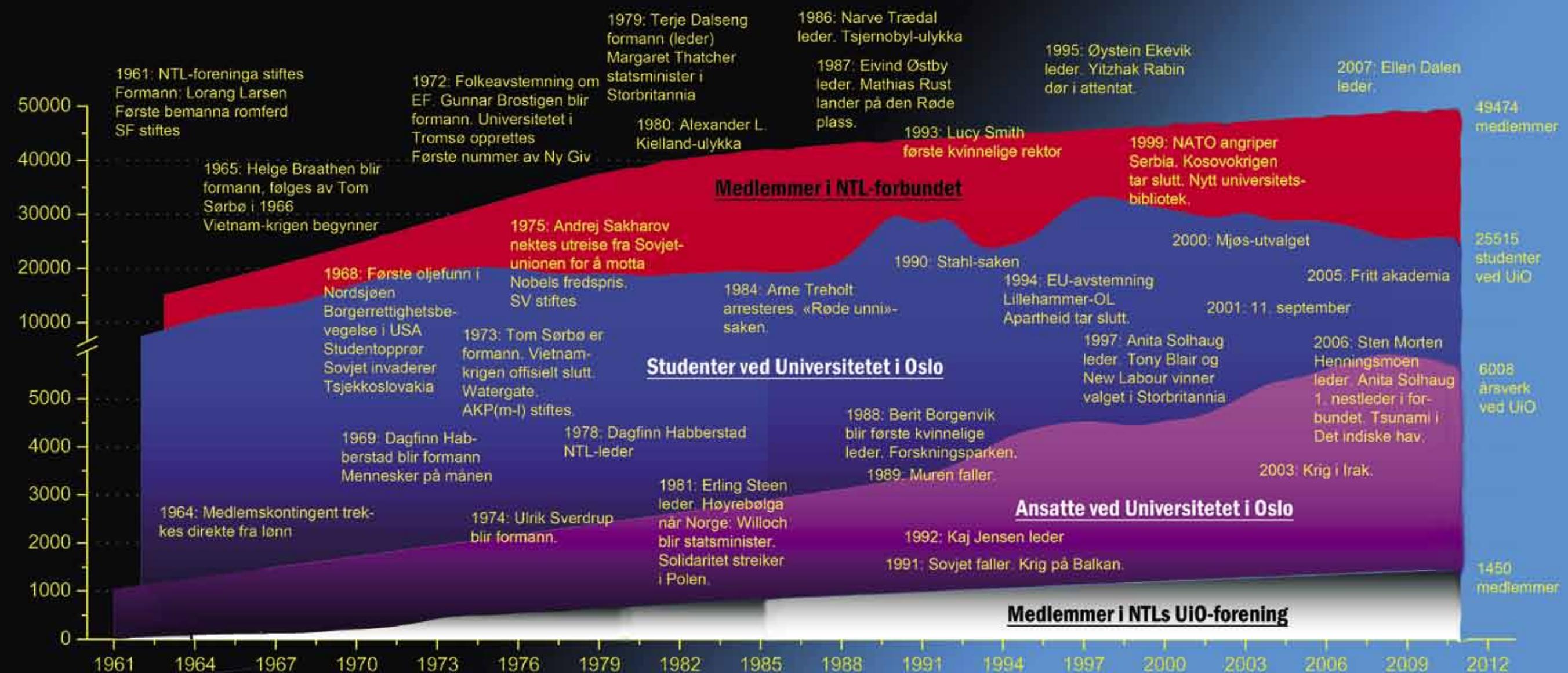
- Jau, eg var leiar av valnemnda lenge. Det var ei spennande tid, det var rift om verva, folk stilte gjerne til val. Eg vil dra fram to saker som eg beit meg serskilt merke i: Den eine var garderobesaka, eit tidleg døme på det me i dag kallar oursourcing og privatisering. I kjellarane på universitetsbygga jobba det før mange damer, dei var garderobevakter. Studentane hadde jamt over eit godt tilhøve til dei, kan henda var sume nessten som ei slags reservetante for ungdom frå bygdene som kom til Oslo og skulle studera. Garderobedamene gav universitetet eit menneskeleg andlet. Men leiinga tykte dei var for dyre og ville kvitta seg med dei. Fagforeininga slost for å halda på dei, men det enda med tap. Underskriftslistar og stands var det, men utfallet vart at dei måtte gå. Ei anna sak var saka med Randi Husebø, det var ei stygg sak. Saka kan minna om Are Saastad-saka frå Aker sjukhus i dag, meiner Høigård, ein annan modig tillitsvald som dei freistar få bort. Husebø var husøkonom og stelte med reingjeringa av UiO. Ho var tillitsvald for reingjerringspersonalet og stod på krava og kjempa mot privatisering, men leiinga ville helst kvitta seg med henne. Dei fekk med seg fagforeningsleiaren i NTL på

å flytta henne. Ho skulle jobba isolert på eit kontor fjern frå sine gamle arbeidskollegar. Husebø var tøff og nekta å lata seg omplasert. Då vart ho oppsagt og eg leidde støttekomiteen for henne. Det var ei fæl stemning. NTL-leiaren var sjølv tidlegare AKP-ar (Erling Steen, red. anm.), men han hata etter kvart AKP og eg opplevde at han forfylgte kommunistar i fagforeininga. Medlemene meinte fagforeininga måtte slåst for Husebø, men styret sette seg imot. Eg og 4-5 andre opposisjonelle i foreininga vart suspenderte, ein lokal fei dei ut-kampanje.

Forsvar for kritisk forsking. - Er du byrg av fagforeininga di?

- Eg er svært stolt! Bortsett frå denne eine triste episoden med Randi Husebø har NTL ved UiO vore eit mønster av ei fagforeining. Ho står på solide bein, og eg tenker serskilt på den internasjonale solidaritetten. Kampen mot all imperialism, som enno er aktuelt. Fagforeininga er meir enn berre brødinteresser som er viktige nok. Det at me er ei fagforeininga på tvers av yrke, at me står opp om kvarandre. Eg vil framheva innsatsen til Ulrik Sverdrup gjennom alle desse åra. Han og mange med honom har forsvara den frie kritiske forskinga og reist motstand mot utviklinga mot at UiO skal verta ei rein produksjonsverksem. Det er skrive flotte innlegg og halde glimrande møte.

- Kriminologen går ihuga att og fram på golvet og talar glødande for fagforeininga si, der ho har vore med i meir enn 40 år. Ja, ho har fått NTL-nåla, seier ho. Ho seier sjølv ho ikkje lenger har slike kjempekrefter som i ungdomen, men det kan ikkje merkast i det verbale. Trass i «barrikadeskadar» og det «å springa eit langlaup som ein hundremeterspurt» har ho enno sterke meininger om samfunn og universitet. Som altso er eit frigjøringsprosjekt for henne. «Tvers igjennom lov til seier» var parolen ho og dei andre studentane frå jus gjekk under på 1. mai i si tid. Kan henda har me litt å læra av dei gamle «raddisane» i møte med høgrebylgja i vår tid.

Layout: Benjamin E. Larsen
Tekst: Peter A. Kristoffersen og Benjamin E. Larsen
Bilder: Wikimedia Commons, Arbeiderbevegelsens arkiv, NRK og regjeringen.no

Leiaren som samla fløyene: Narve Trædal

TEKST: HÅVARD TANGEN

- NTL-90 i fyrste halvdelen av 80-åra var so visst ingen sundagsskule, fortel Narve Trædal, som sjølv var aktiv frå midten av 1980-åra og ein del år utetter. - Eg vart vald til leiar på årsmøtet i 1986 etter å ha gjort framlegg om meg sjølv - på eit årsmøte som varde frå kl. sju til halv to på nattat.

Årsmøtet - og valet var avslutninga på fleire års intern strid i foreininga. Personar som i 70-åra hadde arbeidd godt saman, og drive foreininga fram til både å vere ei sterk lokal foreining, og å vere ei av dei store opposisjonsforeiningane i LO, kom no i opposisjon til kvarandre. Årsakene kan vere ulike, men opplysinga av AKP m-l, der mange av dei tonegjevande i foreininga hadde sin bakgrunn i 70-åra, var nok ein grunn. Motsetningar på det personleg-kjemiske planet gjorde nok òg til at striden vart ekstra hard.

Kamp mellom fløyene. To dugande og røynde fagforeningsfolk stod i brodden for kvar si fløy: Ulrik Sverdrup som hadde vore foreningsleiar i mange år i 70-åra, og Erling Steen, som òg var leiar i mange år, fram til årsmøtet ovanfor. Kva motsetningane eigentleg gjekk på, kan vera vanskeleg å gripa. Eit viktig element var at Erling Steen, som bygde opp ein sterk organisasjon med lokale tillitsvalde for ulike tilsett-grupper og område, ville tona ned den meir politisk prega delen av fagforeningsverksemnda. Medan den andre fløya ville halda oppe tradisjonen med å vera den førande av dei mange opposisjonsforeiningane innanfor NTL-forbundet. Det vart eit klima med harde skuldingar og kranglar. Eksklusjon vart nemnt som eit verkemiddel mot den «politisk-aktivistiske» fløya.

Narve byrja ved UiO hausten 1983, som sekretær for den sokalla Humaniora-uka på HF-fakultetet. Deretter eit engasjement

som studierettleiar ved HF-fakultetet, før han fekk fast stilling som studierettleiar på SV-fakultetet. Narve, som sjølv hadde vore ml'ar i ti år frå 71 til 81, og hadde ei historie bak seg som riksksjendis i den sokalla Trædal-saka, og i student-politikken, var no partilaus, og oppfatta seg no som tilhøyrande ein «tredje front» av NTLarar som var leie av denne krangelen, og som ville at fløyene skulle dempa seg.

- Etter diverse røystingar, som syntet at det var uråd å få positivt fleirtal for framlegg frå valnemnda, meldte eg meg friviljug til å vera leiarkandidat. Eg vart vald og fekk med meg Berit Chr. Nielsen frå UB til nestleiar. Eg hadde ikkje mykje røynsle frå fagforeningsarbeid den gongen, men ho hadde mykje meir, og det var heldigvis mogeleg å læra. Resten av styret stilte òg godt opp om programmet «å skapa fred i foreininga.»

Stutt leiarkarriere. Men det vart på mange måtar òg ein blåmåndag. Steen hadde som sagt bygt opp ein vid og god organisasjon, og utvikla mykje kompetanse. Ein del av desse gjekk no i passivitet. Dei meinte at Narve ikkje var nokon «sentrumskandidat», men ein skjult representant for Ulrik-fløyen. Erling Steen sjølv melde seg ut, og fekk kort tid etter ei sentral stilling i departementet, der han, som den dyktige organisatoren han var, gjorde ein viktig jobb i mange år, m.a. som Gudmund Hernes si «høgre hand».

- Min leiarkarriere vart kort, berre eitt år som leiar, deretter eitt år som nestleiar. Den mest langvarige innsatsen gjorde eg på andre felt i foreininga, i mange år i valnemnda, Ny Giv og som førelesar på fleire fagforeningskurs, m.a. ein tre-fire år på Kielferje-kurset. To periodar i Kollegiet, og minst ein i Kollegierådet, vart det og.

Men om leiartida var kort, so vil Narve likevel ta litt av æra for det som skjedde i foreininga seinare.

- Det var eg, og styret mitt, som måtte ta støyten dette året. Foreininga kom deretter inn i ein meir konstruktiv periode, som varer enno, under dyktige leiatar som Berit Borgenvik, Kaj Jenssen, Anita Solhaug og Ellen. Han vil ha litt av æra, i alle fall for at denne utviklinga starta, og for utplukkinga av nokre av dei.

- Men alt endra seg ikkje med meg. NTL-90 var framleis i fleire år ei «bråkeforeining» i forbundssamanheng, og arbeidde sterkt for å få ein annan leiar enn Dagfinn Habberstad, som då sat ved roret i forbundet.

Ei opposisjonell foreining. Habberstad hadde sjølv bakgrunn frå Teknisk avdeling ved UiO og NTL-90. Han og resten av forbundsleiinga låg rett som var i strid med dei radikale foreiningane ved UiB, UiTø, Sentraladministrasjonen og NRK, og dessutan landsforeininga for forskingsinstitutta. Det var vel først rundt 1990, med ny leiing i forbundet òg, at denne motsetnaden mellom forbundsleiing og «bråkeforeiningane» dempa seg. Seinare har desse gamle opposisjonsforeiningane vore ein sterk ressurs for forbundet. Det internasjonale engasjementet, særleg mot Latin-Amerika, heldt seg godt ved hjelp av spesielt interesserte som Olaf Svorstøl og Johannes Nymark.

Etter snart 30 år kan Trædal sjå attende på ein lang universitetskarriere.

- Både karrieremessig og av legning er eg nok meir ein arbeidsgjevar- enn ein arbeidstakar-representant. Men eg meiner eg har teke godt vare på også dei tilsette sine rettar, og har om lag aldri kjent at eg har vore tvinga til å velja «feil side».

Tabloid propaganda.

- Kva tykkjer du om kursen til NTL lokalt dei siste åra?

- Eg har merka meg kritikken mot New

Trædal: Kontorsjef Narve Trædal kan sjå attende på ein lang UiO-karriere, jamvel om han berre fekk eitt år i sjefsstolen i den lokale NTL-fagforeininga.

Public Management og internt handlingsrom. Eg tykkjer nok det vert litt for mykje merkelappsetjing. Toyotamodellen og lean-metoden og alt det der. La oss no sjå kva som kjem ut av det. Det trengst faktisk verktøy til å analysera samanhengande arbeidsprosessar. Det er viktig å vera vaktbikkje, men ein må vaka seg for at propagandaen vert for tabloid òg. Byråkratiseiringa, og ein arbeidsdag der ein meir og meir kjänner at ein heng og dinglar i ein stropp mellom datasystem som ikkje kommuniserer, og som kvar for seg ser på seg

sjølv som det viktigaste i verda, er nærmast helseskadeleg. Me kontorsjefar, som skal vera «masters of all trades», merkar det nær sagt på kroppen. For meg er slike aspekt, og ikkje namnet på verktøyet, som er det sentrale problemet.

- Er det noko med fagforeningsarbeidet som du tenkjer attende på med glede?

- Sjølv sagt er det det. Det sosiale var eit stort gode, eg møtte so mange flotte og interessante folk då eg var tillitsvald. I kvar dag er det berre ein liten del av UiO du ser. Men institusjonen vår er so stor og

allsidig. Til dømes møtte eg folk frå musea på Tøyen og på Vikingskipsmuset. Eg opplevde motsetnadene og interessene til folk på odonten, mellom professorane som sit ved tannlækjarstolane sine og klinikkspesialistane, dei tenande åndene i glasbura innanfor. Teknisk avdeling. Det er utruleg mange ulike kvardagar og kulturar. Eg minnest at Instituttet i Roma hadde aktive fagforeningsfolk som kom med innspel i diskusjonane. Arbeider du i ei fagforeining, kjänner du etter kvart at du er med i eit stort og uendeleg fargerikt fellesskap.

Lønnskampen: fagforeningens fundament

TEKST: PETER KRISTOFFERSEN OG BENJAMIN E. LARSEN

Når NTL-UiO fyller femti, er det på sin plass å kaste et blikk tilbake på det de fleste vil oppfatte som det helt sentrale ved en fagforenings eksistens: forhandlingene om prisen arbeidsgiver må betale for vår arbeidskraft. Bedre kjent som lønnsforhandlinger. Et tema som i alle år har skapt et sterkt engasjement blant medlemmer og tillitsvalgte.

Øystein Ekevik var leder for NTL-UiO i perioden 1995-97. Ekevik er et kjent ansikt for både studenter og ansatte ved HF. Gjennom mange år har han bidratt til å gjøre IT-hverdagen lettere ved UiOs største fakultet. Han har også vært redaktør i Ny Giv. En mann som har gjort en solid innsats for NTL-UiO.

For å friske opp minnet har han fått med seg Jon Holten, også en gammel traver i foreningen. Holten har arbeidet mye med lønnsforhandlinger i foreningen, og sittet i lønnsutvalget i flere perioder. Dette utvalget nedsettes hvert år for å forberede og legge opp strategier til lønnsforhandlingene.

Nytt lønnsystem i staten. – Når det gjelder gjelder lønnskampen, forteller Ekevik, er det første jeg tenker på innføringen av nytt lønnsystem i perioden 1991-93.

I denne perioden var han styremedlem, og senere også nestleder i foreningen.

– Opp gjennom åttiårene var det mye diskusjon om, og press mot lønnsystemet i staten. De gamle systemene ble kritisert for å være stivbeinte og sentralstyrte. Vår forening kjempet mot innføringen av dette systemet, som gjorde lønnssystemet mer individualisert og markedstilpasset.

I en uttalelse fra foreningens årsmøte trykt i Ny Giv 2/1993 der negative konsekvenser av det nye lønnssystemet tas opp, er kritikken av individuelle lønnsforhandlinger nadeløs: «Det splitter de ansatte, skaper lønnsvinnere og lønnstapere, fremmer en useriøs og feilslått lederkultur, øker lønnsfor-

FOTO: BENJAMIN E. LARSEN

Anita Solhaug var leder for UiO-foreninga i perioden 1997-2006.

skjeller, skaper 'ja-nikkere' og strebere, trynefaktor, overrapportering av suksess og underrapportering av fiasko.» – Det er jo en dekkende beskrivelse av situasjonen i dag, er de to umiddelbart enige om. De korrigerer seg selv litt. – Det er jo en negativ beskrivelse, men dette er helt klart problemstillinger vi kjenner igjen fra den gang, og i dag.

Kampen for de lavtlønte. Husker dere noen viktige kamper? – Kanskje ikke så mange enkelsaker. Men kampen for de lavtlønte har hele tiden vært sentral for NTL. Tidligere var en stor gruppe medlemmer av foreningen universitetsbetjenter, forteller Ekevik, som selv arbeidet ved budsentralen som ung. Universitetsbetjentene sørget for den daglige driften av universitetet. Disse gruppene faller ofte gjennom i lokale lønnsforhandlinger.

– Når man skal argumentere for høyere

lønn for disse stillingsgruppene er det ofte vanskelig å vise til utvikling i oppgaver, på kravet kan man liksom ikke skrive «i fjor skiftet jeg 2550 lyspærer. I år har jeg skiftet 2730 pærer.» Allikevel er dette oppgaver som er helt avgjørende for den daglige driften av universitetet, sier Ekevik. – Som fagforening er det viktig å sikre at alle medlemmer en lønnsutvikling. På den andre siden argumenterte jeg flere ganger for et gruppekrev for eldre mannlige professorer på HF. Flere av disse sakket akterut og tjente langt mindre enn sine kvinnelige kolleger. Det skulle man kanskje ikke tro!

– Det er viktig å legge opp gode strategier i lønnsforhandlingene, og det er en prosess det kan ta mange år og mestre, sier Jon Holten. Flere ganger i løpet av samtalene forteller han om ulike strategier under lønnsforhandlinger for å sikre NTLS medlemmer en størst mulig del av lønnsmassen. Det er viktig at foreningens tillitsvalgte bygger seg opp solid erfaring her, forteller han. Han forteller at foreningen la ned mye energi i lønnsforhandlingene.

Hvordan fungerte egentlig det gamle lønnsystemet? – Det var et system som i langt større grad basert på sentrale forhandlinger og lønn var knyttet til stillingene, forklarer Holten. Alle tjenestemenn i staten hadde sentralt fastsatte lønnstrinn, og en lang mer forutsigbar lønnstige.

Arbeidsgiverne i staten mente at lønnsystemet i staten var til hinder for effektiv målstyring av virksomhetene. I tråd med den fremvoksende «New public management»-ideologien ønsket man at det offentlige skulle lære av den påståtte effektiviteten i det private næringsliv. NTL-UiO var skarpe kritikere av systemet. Men som med flere andre kamper opp gjennom årene var fagforeningen vårt på kollisjonskurs med LO og forbundet sentralt. Det endte med at endringene i lønnsystemet ble gjennomført.

– I de første lokale lønnsforhandlingene med det nye systemet gikk vi til brudd og saken

ble kjørt for lønnsutvalget i staten, minnes Holten. – Vi tapte så det sang.

Radikal politikk og pragmatisme. NTL UiO har i alle år hatt markante fløyer i foreningen. Noen medlemmer støttet ulovlige og såkalte «ville» streiker, og kjempet for at foreningen skulle ta aktiv politisk stilling i nasjonale og internasjonale saker. Andre inntok en mer pragmatisk holdning, og ønsket et i størst mulig grad fruktbart samarbeid med arbeidsgiver og de andre fagforeningene.

Men til tross for politiske forskjeller har det alltid vært enighet om at foreningen skal sikre lønnsutviklingen for alle medlemmer. Helt siden den foreningens tidligste år, der en viktig kamp var lønningene, og senere stillingene til garderobebevaktene har kampen for de lavtlønte stått sentralt. Lik lønn for likt arbeid, og en prioritering av gruppekrev foran individuell lønnsfastsetting har også vært viktige saker for foreningen.

Seieren følger våre faner... Etter Øystein Ekevik ble Anita Solhaug i 1997 valgt til leder i foreningen. Hun var leder av foreningen i hele ni år, frem til 2006. Ny Giv møter henne på hennes kontor i Møllergata 10, der hun i dag er første nestleder i NTL. – Når det gjelder lønnspolitikk, må jeg framheve at om det er noe vi har vært flinke til, så er det å få vår del av potten, sier Solhaug raskt. – Vi har klart å gi alle medlemmer ei lønnsutvikling, og det har vært ei betydelig større utfordring for oss enn for de andre foreningene, for vi har en mye mer uensartet medlemsmasse.

Hun er stolt av NTL-UiO og foreningens kamp for en sosial lønnspolitikk ved UiO. – Det er ingen andre som har stått på sånn som oss for dette. Vi har også fått til å sikre de lavest lønte ei god lønnsutvikling. – Det er mye NTL-UiOs fortjeneste at lønnspolitikken på UiO er blitt så bra som den er, legger hun til.

Uhyrlig og kunnskapsløst. Men som Ekevik ser også Anita Solhaug problematiske sider ved universitetet som arbeidsgiver i lønnsforhandlingene. – Arbeidsgiversida ved universitetet har vært blant de aller mest kreative når det gjelder å uthule bestemmelsene om hva slags krav som kan fremmes med støtte i Hovedtariffavtalen. – Når eksempel-

vis juridisk fakultet sender inn forhandlingskrav om å gi professorer med i utgangspunktet høy lønn lønnsløft i hundretusenkroneklassen, fordi de er «konkurranseutsatt» er det uhyrlig, understreker Solhaug. Det skulle ikke ha vært lov å forhandle når man er så kunnskapsløs!

Gode kamper. Et jubileumsår er også tid for å trekke frem gode minner. Solhaug forteller: – Jeg husker et møte, der arbeidsgiversida stilte med representanter for samtlige underenheter kollegiesalen i 10. etasje i administrasjonsbygget. Da kunne ikke vi være noe dårligere, så da tok vi opp ei hel langside langs møtebordelet der oppel. Da var hver eneste tillitsvalgt kampklar. Vi hadde en historisk stor pott til lokale lønnsforhandlinger det året.

– Jeg har i ettertid fått høre at det var mye mer show da jeg var forhandlingsleder. Vi fikk stor gjennomslagskraft fordi vi hadde god kunnskap. Det gjorde oss forutsigbare på en positiv måte. Jeg synes vi var de beste forhandlerne. Som Jon Holten trekker også Solhaug frem betydningen av tillitsvalgte med god opplæring og som får anledning til å skaffe seg erfaring.

– De tillitsvalgte som satt på bakerste benk gikk i lære. Noen liker det spillet som utspiller seg, mens andre avsky det, forteller hun, og legger raskt til: – men de kan være utmerka tillitsvalgte for det.

Hovedtariffavtalen må forsvares. – Fagbevegelsen må bidra til å sikre at Hovedtariffavtalen bevarer relevans som styringsverktøy i staten, mener Solhaug. – Men det å kjempe for medlemmenes lønn er fagforeningas fundament. Klarer vi ikke det, nyt-

Hovedtariffavtalen er et bolverk mot rein individuell lønnsfastsettelse.

ter det ikke med politikk, da har vi utspilt vår rolle, avslutter Anita Solhaug.

I de siste årene kommer det stadig flere angrep fra arbeidsgiver(e) og foreninger som f.eks. Akademikerne på hovedavtaleverket. Dersom hovedtariffavtalen bygges ned til fordel for individuell lønnsfastsettelse undergraver vi alt fagforeninger står har stått for. Det er ikke slik at vi har kjempet frem et avtaleverk som vi kan «surfe på» i dag – men dette er en kamp som må kjempes hver eneste dag.

NTL historie viser at vi må bruke energi på de lavtlønte grupper fordi ingen andre er opptatt av dette. Det er en tøff kamp å ivaretaka interessene til denne gruppa. Høyere stillingskategorier krever mindre arbeid. Argumentene går lettere gjennom hos arbeidsgiver. I et individualisert lønnsystem er det de svakeste gruppene som trenger mest hjelp. Hvis ikke noen ivaretar den kampen får vi et usosialt system.

De som vil redde verden

NTL-UiO har ei lang historie med internasjonalt engasjement. Det begynte med EF-kamp, gikk videre med støtte til opprør mot undertrykking og fortsetter helt fram til i dag med engasjement i Palestinaspørsmål.

Nei til EEC. – Det internasjonale arbeidet fikk et startskudd gjennom kampen mot EEC/EF, som Brostigen var sentral i å reise i foreninga. Jeg husker godt hans tid som leder, forteller Olaf Svorstøl. Han var i mange år sentral i foreningas internasjonale utvalg og representerer den dag i dag NTL-UiO i LO i Oslos internasjonale utvalg.

Svorstøl forteller at EEC-kampen førte til konflikt i foreninga. Noen kobla EEC-motstanden til ml-erne. Han mener likevel at det aktive flertallet i foreninga var mot EEC. Foreninga arrangerte seminar om spørsmålet, og det kom flere hundre medlemmer.

Bredt engasjement. Fram til 1975 var motstand mot Vietnam-krigene en sterk kilde til engasjement i det internasjonalt retta arbeidet. Engasjementet knytta til Palestina kom også for fullt på begynnelsen av 1970-tallet.

– Til å begynne med var det motsetninger mellom folk på den radikale venstresida, forteller Svorstøl. -Mange hadde erfaringer fra Kibbutzer og priste disse som sosialistiske forbilder.

Etter hvert som historiene knytta til okkupasjonens undertrykkelse kom tydeligere fram, blei motstanden mot Israels okkupasjon sterkere. Foreninga engasjerte seg bredt: I LOs internasjonale solidaritetsarbeid, i motstanden mot atomvåpen og i kampen mot apartheid-regimet i Sør-Afrika.

Ny Giv 1/1983 kan gi et bilde av omfanget på engasjementet – nummeret inneholder ikke mindre enn seks saker knytta til foreningas internasjonale arbeid: Det er gjengitt et brev til den argentinske ambassaden der foreninga gir uttrykk for at den er kjent med at Ernesto Villanueva, en internasjonalt kjent sosiolog er blitt internert og torturert etter en sot fengselsstraff på 5 år.

Det finnes også en hilsen fra adopterte fanger i Uruguay. Terje Dalseng har et rei-

sebrev fra Nicaragua og Olaf Svorstøl et reisebrev fra Peru. Det er gjengitt et brev fra Arbeiderbevegelsens internasjonale støttekomite som har svart på framlegg fra NTL 90 om å støtte bevegelser i El Salvador, Polen, Afghanistan og Tyrkia. Johannes Nymark kommenterer dette surt og sier at Arbeiderpartiet og sosialistinternasjonalen legger for store føringer på hvilke prosjekter som støttes.

Latin-Amerika. Det som kanskje i størst grad preger det internasjonale engasjementet når en ser på Ny Giv fra 70- og 80-tallet er den omfattende støtte til folkelige opprør i Latin-Amerika. Det er ikke umulig å årsaka til dette kan ha vært ei gruppe særlig engasjerte, spanskalende NTL-aktivister, der blant anna Olaf Svorstøl, Johannes Nymark og Terje Dalseng inngikk. Hver for seg og sammen gjennomførte de flere reiser til land i Latin-Amerika, oppretta kontakter og iverksatte støtteaksjoner.

Olaf Svorstøl minnes landsmøtet i 1986 der redaksjonskomiteen vraka et forslag om å støtte FSLN (den sandinistiske folke-

fronten i Nicaragua), og han og Johannes Nymark gikk rundt og samla inn penger på landsmøtet i stedet. – Jeg ser ikke bort fra at et flertall av delegatene ga penger, sier han. Nymark legger til at pengene blei samla inn under parolen «100 millioner til Nicaragua» – en allusjon til daværende USA-president Reagans støtte til de autoritære Contras.

Innsamlingskultur. Revolusjonære folkefronters arbeid i bl.a. El Salvador, Nicaragua, Uruguay og på Filippinene fikk ikke ubetydelig økonomisk støtte. En innsamlingsaksjon i 1984 samla i løpet av noen måneder inn det som var ei vanlig månedslønn – 10 000 kroner – til folkefronten i El Salvador, FMLN. Innsamlingsaksjonen blei avslutta slik at den sammenfalt med et besøk fra FMLN.

I enkelte av Ny Giv-utgavene kan det se ut som om det blei samla inn eller bevilga penger til internasjonale formål på nesten hvert eneste møte, enten det var styret eller større grupper av medlemmer som møttes. Det var mange hundrelapper og småbeløp, men det forekom ikke sjeldent vedtak der

man f.eks. bevilga 2000 kroner til «innkjøp av flyttbart sagbruk i Nicaragua».

Adopterte gisler. I tillegg til innsamling av midler til folkefronter deltok NTL-UiO i en form for arbeid som finner en klar parallel i den typen e-postkampanjer som blant andre LabourStart driver.

– Folk som engasjerer seg og viser at det er internasjonal oppmerksomhet om en sak, kan bidra til å sette undertrykkere i forlegenhet, kommenterer Olaf Svorstøl.

Foreninga «adopterte» blant annet tre medlemmer av den uruguayske tupamaros-geriljaen, som var tatt som gisler av militær diktaturet i landet: Henry Engler, Julio Marenales og Raul Sendic. Gislene blei holdt under umenneskelige forhold og diktaturet ville la dem betale med sine liv for eventuelle gerilja-angrep.

I Ny Giv nummer 5-6 for 1984 er det gjengitt et referat fra møte i solidaritetsgruppa. Der møtte «Jorge Selves, revolusjonær fra Uruguay som har sittet 12 år i fascistdiktaturets fengsler, to av disse i enecelle. I tillegg møtte Emilio Carli, politisk flyktning fra Uruguay.»

Etter militær diktaturets fall har flere av disse blitt framtredende folk i det uruguayske samfunnet. Engler har blant anna blitt nominert til Nobelprisen i medisin for sitt arbeid med Alzheimers sjukdom og Marenales er en innflytelsesrik samfunnsdebattant. Engler kom til Sverige etter fangenskapet sitt og har tidligere besøkt NTL-UiO personlig (se foto) og takka foreninga for dens bidrag til å holde ham i live.

Nyere tid. Foreninga har helt fram til i dag engasjert seg i enkelte internasjonale spørsmål. Det er likevel blitt færre innsamlinger og bevilgninger. Mye av det arbeidet som tidligere blei gjort i aktivistmiljøer som det NTL-UiO en gang var, er nå formalisert i organisasjoner. Foreninga bidrar likevel med bevilgninger til organisasjoner på årsmøtet, og deltar i internasjonale prosjekter gjennom LO i Oslo. Svorstøl trekker fram arbeidet som har pågått på Cuba og i Vietnam, der man jobber på felles premisser med å styrke fagbevegelsen som sjølstenig arbeidstakerorganisasjon.

URUGUAY-KVELD
PÅ CLUB 7
TIRSDAG 4. DESEMBER 1984
KL. 20.00 – 01.00
Latin-Americanas store visesanger

DANIEL VIGLIETTI (URUGUAY)
(som har skrevet "RIV NED GJERDENE" og en rekke andre viser som synges over hele verden)

LOS OLIMARENOS
presenterer folkesang og dansertyper fra Uruguay

Latin-America-Diskotek
VIDEO FRA URUGUAY (norsk oversettelse)
Utstilling og salg av brukskunst fra Uruguay
URUGUAY-MENY

Arr.: 7 i samarbeid med LAG, Arbeidsgruppe for RAUL SENDIC, ASELA, ROCINANTE, NTL fra 90 (Universitetet), Radio Liberacion-gruppen

Invitasjon til Uruguay-arrangement. FOTO: NTL-UIO/ARKIV

Vi må slå ring rundt både hovedavtale og hovedtariffavtale. ILLUSTRASJON: NY GIV/ARKIV

Ei fagforeining på parti med dei vanlege medlemene

TEKST: HÅVARD TANGEN

Når NTL her på universitetet fyller år, kan det vera på tide å sjå seg attende og gjera opp status for arbeidet til foreininga vår. Ellen Dalen, leiaren vår dei siste åra, og Ulrik Sverdrup, tidlegare leiari og no medlem av styret og arbeidsutvalet, er framleis kampklare og utovalmodige etter å fremja interesene til medlemene:

– Det er ein samanheng mellom den rolla me har spela i samfunnskampen, og den reint faglege jobbinga. Det er uråd å få til stor betring for dei tilsette om me ikkje bryr oss samfunnspolitisk. Rettane til dei tilsette er under press, og LO er, saman med YS og Unio, på defensiven i forsvaret for dei kollektive rettane, dvs. avtaleverk og lover.

– Gjennom soga ser me at mange NTL-tillitsvalde òg har vore aktive partipolitisk. Men det er viktig å visa at dei til dels harde interne kampane har vore ein underordna og marginal del av aktivitetane til NTL-UiO. Kjernen i jobben vår er, og har vore, rettane til medlemene våre, seier Ulrik.

– Løn har alltid vore ei problemstilling som opptek medlemene, og det er ein hovudgrunn til at mange organiserer seg. Dei lokale lønsforhandlingane vekkjer engasjement, samstundes som me ikkje gløymer at hovuddelen av lønsutviklinga kjem gjennom hovudtariffavtala dei sentrale partane tingar fram. Der representerer LO Stat oss i NTL.

Ansvar for heilskapen. – Er det ikkje vanskeleg å sameina omsynet til professor-medlemene på den eine sida og reinhaldar-medlemene på den andre?

– NTL-UiO må, som alle andre, prioritera mellom medlemene, ikkje minst på nasjonalt nivå. Det er ein styrke at me lokalt tek ansvar ut ifrå heilskapen framfor å slåst for serinteresser. Dette kan me slåst for ein god lønspolitikk for alle. LO Stat har ansva-

Et medlemsmøte på 80-tallet. 25-årsjubileum?

ret for resultatet kjem alle statstilsette til gode. Utfordringa er at stillingsgruppene, lønnsnivået og problemstillingane varierer mykje i staten. Kvinnepotten er ei sak NTL-UiO støtta endå det ikkje gav so stor utteljing. Me vil alle retta opp den skeive lønsfordelinga mellom kjønna. Som lokallag er det ein balanse mellom kva me skal støtta av god politikk, og kva som gjev meir løn for medlemene, seier Ellen,

– Løysinga vår er kollektive avtaler som gjeld alle i staten. Dersom nokon bryt hovudtariffavtala, kan det føra til at alle slæst mot alle, og då er det dei sterkeste som vinn. Eit slikt samfunn ynskjer ikkje me.

Faste og trygge stillingar. – Kva med tilsetjingstilhøva, treng UiO mange mellombelsstillingar?

– Det finst fleire lovlege mellombelsstiller, men her er det altfor stor bruk av mel-

lombs tilsetjing, ulovleg òg. Dei tilsette skal normalt ha fast stilling. Om t.d. finansieringa er uviss, er det UiO som skal taka byrda, ikkje den einskilde tilsette. NTL meiner Tenestemannslova er god nok. Men arbeidsgjeverane fylgjer ikkje loval! No jobbar NTL både med mange einskildsaker og med å få UiO til å taka ansvar for å ha færre mellombels tilsette, som departementet har kravt.

Men problemstillinga er ikkje ny. Ulrik hugsar godt fellesframstøtten frå organisasjonane på 80-talet då me fekk til ei avtale om sokalla «overgangsstatus». Det tryggja mange UiO-tilsette fast jobb, m.a. 25 medarbeidarar på UB og ei rad filosofilærarar ved HF. Det er godt å få påminning om at det har vorte ført slike kampar før, med gode resultat. Det inspirerer til å bretta opp ermane og gjeira noko som verkeleg gagnar mange.

– Alle arbeidstakarar, unge eller gamle,

treng ei føreseieleg og trygg stilling. Fast jobb er t.d. eit vilkår for huslån og for å vera trygg og ha interesse av å vera med i ordskifte på jobben, meiner Ulrik.

– Dei som fær fast jobb etter å ha opparbeidd seg rettar etter den sokalla «fireårsregelen», har fått det av di UiO etter fire år har sett at medarbeidaren trengst. Dette bør vera lenge nok. Har UiO hatt folk i systemet så lenge utan rett kompetanse, er det UiOs problem, ikkje den tilsettes. Den opparbeidde retten er ikkje sniking, men ein rett alle kollegaer burde verdsetja og verna, held Ellen fram.

Samhald under omstillingar. – Kva med stillingsvern og omstillingane som kjem no?

– Å vera fast tilsett gjev òg rettar i ei omstilling som IHR-prosessen i dag. Det er ikkje fyrste gongen NTL har bruk for kompetanse rundt rettar i omorganiseringsprosessar. UiO fekk t.d. ei eiga omstillingsavtale då bibliotektilsette vart overførde frå Solli plass til Blindern. Avtala la føringar, so tilsette fær full medverknad og høve til å fremja rettskrav på stillingane sine. Omstillingsavtala har vorte veikare sidan, seier Ulrik. – Men avtala er enno god å ha, og ho er ofte nytta dei seinare åra: gjennom institusjonsmønster på HF, den «evige» omorganiseringa ved Det medisinske fakultetet og mange mindre omstillingar. I IHR-prosessen ser det likevel ut som at arbeidsgjever vil dela opp endringane so kvar einskild sjølv skal taka ansvar for å tryggja oppgåvane sine vidare, utan tilstrekkeleg informasjon til å kunne gjeira eit kvalifisert val. Ein omstillingsprosess som IHR gjeld heile UiO, og me vil handsama han som ei gruppe tilsette, ikkje individuelt, slår Ellen fast.

Den viktige medråderetten. – Korleis påverkar NTL styringa ved UiO meir konkret?

– IDF er eit nykelord for det faglege arbeidet på UiO. Ikke alle har vore borti denne bokstavrekka, men ho tyder informasjon (I), drøfting (D) og forhandling (F), rettar som er heimla i Hovudavtala. Hovudavtala gjeld mellom arbeidsgjever ved Forsyings- og administrasjonsdepartementet og hovudsamanslutningane. Partane er

samde om at kvar tilsett har krav på informasjon som gjer at dei kan medverka til å utforma oppgåvane sine. Organisasjonane informerast og skal ha medråderett på lik line med arbeidsgjever på saker som kjem dei tilsette ved. Denne medverknaden og medråderetten er noko anna enn det arbeidsgjever no laust kallar involvering, peikar Ellen på.

– Intensjonane i Hovudavtala er veldig bra, problemet er om me greier å brukta avtala lokalt. Utgangspunktet er at UiO er ei verksemd, men UiO har delegert mange avgjerder til institutt-nivå. Det er ikkje ofte organisasjonane forhandlar, og det er på høg tid at Hovudavtala fær ein ny giv ved UiO! I dag drøfter me mykje, og det er eit slitt å få arbeidsgjever til å endra den opphavlege innstillinga si. Viljen og evna vår til å kjempa er avgjerande for om me fær gjennomslag. Elles er drøftingsmøta bortkasta tid, hevdar Ulrik.

Fra den gangen det var betjente garderober på Blindern. Original tekst påskrevet bildet: «Wenche von der Lippe i kjent blid positur med kunder. (Foto BO)» Kundene er ukjente.

Tyngre for dei vitskapleg tilsette. – Sèrvatla for dei vitskapleg tilsette vart oppsagt i 2005. Kva konsekvensar har det fått?

– Det er alvorleg at dei vitskapleg tilsette miste retten dei hadde til lik fordeling mellom forsking og undervisning. UiO har i dag ei intensjonsfråségn om å halda oppe denne fordelinga, men NTL vil gjerne føra inn att ein tilsvarende rett på nasjonalt nivå. Det er ikkje berre ei for å tryggja granskingsa til den einskilde, men òg eit forsvar for prinsippet om forskningsbasert undervisning. Løysinga

er ei kollektiv avtale som skal gjelda alle universitet og høgskular i Noreg. Me ser at arbeidstida og forskingstida til dei vitskaplege er pressa: Mindre utteljing på timerekneskap, lægre løn for timelærarar, mindre tid til fagutvikling for lektorar, individualisering av måltal, minstekrav for forskingstermin og inga minimumstildeling av driftsmidlar – medan den administrative byrda aukar. Om UiO har magre budsjett, må arbeidsgjever kutta i verksemda, ikkje tyna rettane til dei tilsette, meiner dei to NTL-leiarane.

Siger i Ryssdalkampen. – Korleis vurderer de utviklinga av universitetsdemokratiet?

– NTL har lenge engasjert seg sterkt til forsvar for universitetsdemokratiet. Gjennom universitets- og høgskulelova og UiOs eigne normalreglar er val av leiarar og samansetjinga av styra ved UiO regulerte. NTL meiner leiarane på alle nivå bør veljast, ikkje tilsettast. Me meiner òg at eksterne styremedlemer bør avgrensast til eit minimum og ikkje som i dag, at dei fær fleire og fleire mandat på alle nivå. Utviklinga er stikk i strid med NTLs line. Gjennom den store sigeren i striden om innstillinga frå Ryssdalutvalet lærde me at strid ikkje er fåfengd. Då reiste NTL kampen, og saman med mange gode venner vann me fram. Me er den einaste offentlege sektoren som vann, Posten og sjukehusa ligg i dag under aksjelova. No vart det snikt inn ei ny finansieringsform i same runde, og so UiO vert styrt som eit privat føretak lell, men striden og sigeren var viktig og viser at om me greier å få tusenvis av universitetstilsette ut i gatene, då vinn me!

– Det breie engasjementet og den mangslungne kampen NTL fører, hadde ikkje vore mogeleg utan at ein stor del av medlemene våre er aktive. Anten gjennom ombod eller med nyttige innspel til ordskiftet. Det er mange ulike saker som mobiliserer medlemene, og me treng alle typar engasjement. Åre og ros er ikkje dagleg kost i foreininga, so påskjøninga er glede av å gjeira ein innsats for andre. Slike aktive medlemer har me til all lukke mange av i NTL, og me hadde vore ei fattig foreining utan, seier Ellen og Ulrik til slutt.

Jubileumsfesten var ei flott feiring av 50 år, og blei holdt i Oslo Arbeidersamfunn. Det var god mat og drikke, en sterk appell ved Anita Solhaug og fine gratulasjonstaler fra andre foreninger og universitetsledelsen. Christine Koht sørga for å løse opp stemninga og lære oss å være glad i hverandre, men det var nok mange som synes det var uwant å gå rundt og hilse fagforeningskamerater med «herregud, som jeg elsker deg!» Etter underholdninga var det dans, først med cubansk musikk ved Quarteto Habana, deretter slapp DJ Power Daddy til. Mange holdt på ut i de små timer...

Alle foto: Peter A. Kristoffersen

Leder Ellen Dalen og forbundssekretær Thomas Sandvik i storslag.

På Veteranbordet satt ingen med mindre enn 25 års medlemskap i foreninga.

Redaktøren ruller med universitetsdirektør Gunn-Elin Bjørneboe og viserektor Ragnhild Hennum for å skape samhold rundt IHR-prosessen.

Da det var slutt på Cuba-musikken tok Power Disco med DJ Power Daddy kontroll over dansegulvets rytmer.

Quarteto Habana spilte opp til dans etter middagen. Med latinamerikanske rytmer løsna stemninga raskt.

Universitetsledelsen og ledelsen i foreninga delte bord. Ellen var likevel godt fornøyd med å slippe å rulle.

Ingrid Lunde har vært medlem av NTLs UiO-forening siden den blei stifta, og blei hedra med blomster på festen.

Jubileumsfestdagen begynte med debatt og Frokost med Bernt. Spørsmålet som blei stilt var av det ledende slaget: Trenger vi fagforeninger?

Da det var slutt på Cuba-musikken tok Power Disco med DJ Power Daddy kontroll over dansegulvets rytmer.

Quarteto Habana spilte opp til dans etter middagen. Med latinamerikanske rytmer løsna stemninga raskt.

Gerald Torgersen vant vervekonkurransen. Han har verva 13 medlemmer i løpet av året, og er tydelig fornøyd etter å ha fått et reisegavekort på 5000 kroner i premie.

SMÅMELDINGER FRÅ NY GIV.

Ny Giv for ti år sidan (nr. 3 - 2001)

Frå oppslaget: «Ellen - jenta for dei store anledninga»

«Som ein kunne forvente, blei Ellen rekruttert som medlem på Fredrikke-puben. «Jeg ble lurt inn en fredagskveld av Svein Erik Grøndahl», seier ho. Dermed var løpet lagt. Ellen blei aktivist frå dag ein, blei vald inn i styret ved første høve og har sidan vore der, ...»

«Jeg mener folk ofte overvurderer sine individuelle rettigheter. Det er skummelt. I det hele tatt liker jeg ikke den økende individualiseringen. Gamle og riktige slagord som «sammen er vi sterke» er for tiden til de grader ukule. Hva vi skal gjøre for å motvirke dette, er et viktig spørsmål.»

«Kor lenge får vi behalde ei slik som Ellen? Kanskje ho er i ferd med å «strebe seg bortover» til eit anna miljø? Slikt prat er ikkje hyggeleg å høyre på!»

(Narve Trædal intervjuar Ellen Dalen.)

Ny Giv for 16 år sidan (nr. 1 - 1995)

Frå presentasjonen «Bjørg Osvik»

«(B.O.) Blei vald til heiltids tilsett sekretær i foreininga på årsmøtet. (...) Ho har arbeidd som laborant og ingeniør på Kjemisk institutt i nær 20 år, og har heile den tida vore medlem av foreininga. (...) I tillegg til hennar gode kjennskap til universitetet, hennar store kontaktflate og hennar omfattande faglege og organisatoriske røynsler har vi stor tru på at ho er den blandinga av tante Sofie og Florence Nightingale som trengst for å skape orden og betre servicen på foreningskontoret.»

(Usignert om ein mangeårig sekretær i NTL ved UiO.)

Ny Giv for 14 år sidan (nr. 1 - 1997)

Frå oppslaget: «Følg lederen!»

«Det er en påstand at private driver billigere og bedre enn det offentlige. Om dette er et regnestykke eller om det er realt, vet ikke jeg. Men det virker litt rart at det kan gjøres bedre og billigere og endatil med fortjeneste. Lønningene er jo som kjent vesentlig lavere for de statsansatte, så dette bør ikke være det som er utslagsgivende»

(Svein Andersen kommenterer effektiviseringsprosjektet.)

Ny Giv for 19 år sidan (nr. 3 - 1992)

Frå oppslaget: «Motorsykkelen til Nicaragua»

«Forening 90 har kjøpt motorsykkel i Nicaragua. Til styremøtet 25. august 1992 ble det sendt ut en søknad fra Tele- og Dataforbundet om innkjøp av en motorsykkel til ESC, Federation de Trabajadores Enrique Schmidt Cuadra, fagforeningen for post- og telearbeiderne, slik at de kan drive fagforeningsarbeid for medlemmenes interesse på en mer effektiv måte. «Enrique Schmidt» er navnet på en ung og kampvillig fagforening. Den er et barn av revolusjonen i 1979. (...) NTL for. 90 bevilget kr 500 til innkjøp av motorsykkel.»

(Knut E. Semb greier ut om nye måtar å visa solidaritet på.)

Ny Giv for 21 år sidan (nr. 2 - 1990)

Frå oppslaget: «Hvorfor ett 1. mai-tog i 1990?»

«Opposisjonen i Oslo faglige samorganisasjon består både av mennesker som veit at Hågensen er arkitekt bak LO-støtten til lønnsloven og mange som mener at Hågensen er en radikaler som trår litt gærnt av og til. Men Hågensen er likevel ganske nyvalgt som LO-leder. Det er som LO-leder han er blitt enstemmig valgt til første mai-taler 1990. Dessuten er han ennå ikke blitt identifisert med ett partis politikk.

Det som blir interessant er å se hva Hågensen velger å gjøre i et 1. mai-arrangement med paroler retta mot en politikk han har vært med å drive gjennom.»

(Olaf Svorstøl skriv eit sokalla «partsinnlegg» om 1. mai.)

Ny Giv for 32 år sidan (nr. 2 - 1979)

Frå oppslaget: «Datateknikken – venn eller fiende?»

«Ja, på vakt på være – men du må vite noe om datateknikken, hvilke mulige konsekvenser den kan få for den enkelte og ikke minst samfunnet. (...) Ingen har i dag full oversikt over hva den nye teknologien kan bety. Men en rekke enkeltilfeller kan gi en pekepinn på hva vi kan stå overfor: - I USA medførte innføringen av mikroelektronikk at National Cash Register (NCR) på 5 år reduserte antall ansatte fra 37 000 til 18 000. (...) I Vest-Tyskland har en hemmeligtempla rapport fra Siemens spådd at i 1990 vil 40 % av kontorarbeidsplassene være bortrasjonalisert av data-maskiner.»

(Ny Giv-redaktør Rune Dyve gjev lesarane innføring i den nye tida.)

Ny Giv for 34 år sidan (nr. 9 - 1977)

Frå oppslaget: «Internasjonalt»

«En boykott av Sør-Afrika fra Norge vil derfor ikke alleine kunne knekke Vorster. (...) Men likevel er hver eneste krone som Vorster ikke får, en indirekte støtte til frigjøringskampen. Og en boykott har også stor politisk betydning. Dessuten er støtten til kampen mot Vorster stor her i Norge, og en boykott ville gi folk her hjemme sjansen til å si ifra hva de synes om det rasistiske Sør-Afrika, slik at de høres helt ned til folka der. (...) Norges Kooperative Landsforening, som er totalt styrt av DNA, starta en slags boykott av Sør-Afrika i fjor. Men etter noen måneder oppheva de boykotten fordi, som direktøren sa: «Det gikk ut over handelen». (...) utenriksminister Frydenlund uttalte nylig at Norges handel med Sør-Afrika i de seinare åra er blitt 5-dobla! (...) BOYKOTT SØR-AFRIKA!! STØTT PAC!!»

(Petter Opperud manar til strid mot apartheidregimet.)

«Man var ikke like bevisst på likestillingsspørsmål på 60-tallet. NTL-Uio bidro til å heve denne bevisstheten innad i NTL.»

Foto: NTL-Uio/Arkiv

*God jul
og
godt nytt år*

Universitetsdirektører til besvær

NTL-UiO har i løpet av historia si hatt et til tider ampert forhold til universitetsdirektørene.

I den mest dramatiske konflikten deltok ikke NTL-foreninga som part, men konflikten motpoler var direktøren og en profilert NTller. Ulrik Sverdrup var medlem av det som da het det akademiske kollegium (universitetsstyret), da Kjell Stahl måtte gå av som universitetsdirektør. Han husker møtene i kollegiet under Lønning og Stahl som et sted der det var vanskelig å bli hørt.

– Inge Lønning hadde en teknikk for å sette ut folk som holdt innlegg, som gikk ut på å avbryte innlegget midt i med å si noe. Første gangen han gjorde det, blei jeg helt satt ut, blei forfjamsa og innleget mista helt dampen. Andre gangen han gjorde det, smalt jeg knytneven i bordet så hardt at det gjorde vondt, og sa: «Nå holder du kjeft. Nå er det jeg som har ordet, og du venter til jeg er ferdig med å si det jeg skal si.»

Den sentrale delen av konflikten for Sverdrups del begynte på et medlemsmøte for NTL i ei språkavdeling som holdt til på Kringsjå og som dreiv bl.a. med opplæring av bistandsarbeidere. Avdelinga skulle omorganiseres, og i den forbindelse var det snakk om å ta bort en del stillinger.

– På et medlemsmøte var jeg litt løsmunna og kom i skade for å si noe sånt som at jeg gjerne skulle sett at Stahl forsvant helt og holdent, forteller Sverdrup. – Det var det noen som fikk med seg og rapporterte videre.

Rapporten endte på universitetsdirektørens kontor, og der blei det laga et notat med tittelen «Sak om kollegimedlem Ulrik Sverdrup».

– Stahl kom inn på neste kollegiomøte med dette notatet høyt heva, og paraderte rundt møtebordet, mens han sa «se hva jeg har her, se hva jeg har her».

Etter dette spissa konflikten seg til. Sverdrup ga et helsides intervju i Dagbladet, som kom på trykk samme dag som et kollegiomøte i Drøbak i 1990.

– Der kritiserte jeg Stahl sterkt, og fikk et slags mistillitsvedtak mot meg i kollegiet. Da var Håkon Benestad en av få som stemte mot. På neste møte hadde stemninga snudd, og da blei det bl.a. vedtatt at notatet og det forrige vedtaket skulle slettes fra UiOs arkiv.

Etter dette blei kollegflertallet enige om å jobbe for å få Stahl til å gå av og den avgjørende saken kom da han ikke var villig til å ta på seg ansvaret for en stor budsjettoverskridelse i et prosjekt på Odontologisk fakultet. Saken har holdt seg brennbar i lang tid. Da Benestad gikk av med pensjon ga han et intervju til Uniforum, der han nevnte Stahls etterlønn. Dette utløste ei opphetning i meningsutveksling i debattspaltene i ukene som fulgte.

Olaf Svorstøl var oppnevnt som foreningas representant i Effektiviseringsprosjektet under Tor Saglie.

– Det hadde i forkant vært strid i foreninga om vi i det hele tatt skulle delta, forteller han.

Utvaleget drøfta forslag om å kutte et 100-talls stillinger, noe Svorstøl gikk tilbake til foreninga med. Etter at foreninga ble informert var resultatet en debatt i Østlandssendinga mellom Svorstøl og Saglie.

– Etter dette var det sur stemning i utvalget. Folk murra, og sa at hvis det ikke skulle gå an å drøfte forslag åpent, uten at folk skulle gå ut offentlig med dem, så kunne jeg vel bare pakke sammen og gjøre noe annet. Jeg begynte å pakke sammen, og sa at jeg var der for å representer NTL. Ikke

noe som blei sagt i gruppa ville være «internt» for foreninga. Da blei Saglie bleik, og sa at nå måtte vi roe oss. Jeg svarte at jeg var rolig, det var de andre som hissa seg opp.

Under store deler av Anita Solhaugs ledelse av foreninga var Tor Saglie universitetsdirektør. Da lyktes det å holde uenighetene på et saklig plan.

– Vi hadde et bra forhold til Tor Saglie. Han hadde ikke vært halvparten så god direktør, hadde det ikke vært for oss, hadde han ikke møtt vår motstand, forteller Solhaug.

Han får likevel ikke gode skussmål for reformene han forsøkte å gjennomføre.

– Mange av de systemene som i dag skaper konflikt og ødelegger for virksomheten på universitetet begynte å bli innført under Saglie. Han holdt ikke igjen når det gjaldt New Public Management, for å si det sånn. Jeg er heller ikke imponert over det han har fått til i NAV (NTL organiserer mange NAV-ansatte, red anm.), men han er en veldig snill fyr. Det sier jeg ikke for å være spydig.

Solhaug gjør nevner en sak der personaldirektøren hadde snakka usant om vår lønnspolitikk i et møte. Det blei tatt opp med Saglie og Solhaug fikk ei unnskyldning.

– Vi har jo også medlemmer i direktørsjiktet, og jeg kunne ikke la det stå igjen som sant at vi ikke ville bidra til at alle våre medlemmer skulle få lønnsutvikling, slår Solhaug fast.

– Jeg husker en annen episode med Tor Saglie, da jeg ba ham om å komme med argumentene for at direktørene hans skulle få lønnsøkning. Da spurte han «mener du virkelig det?» Det sa jeg klart og tydelig at jeg mente. Da tok han en pause og besinna seg, og så fikk jeg argumentene etterpå.

Når det gjelder Hanne Harlem er Solhaug

mindre nådig, de hadde et mer anstrengt forhold.

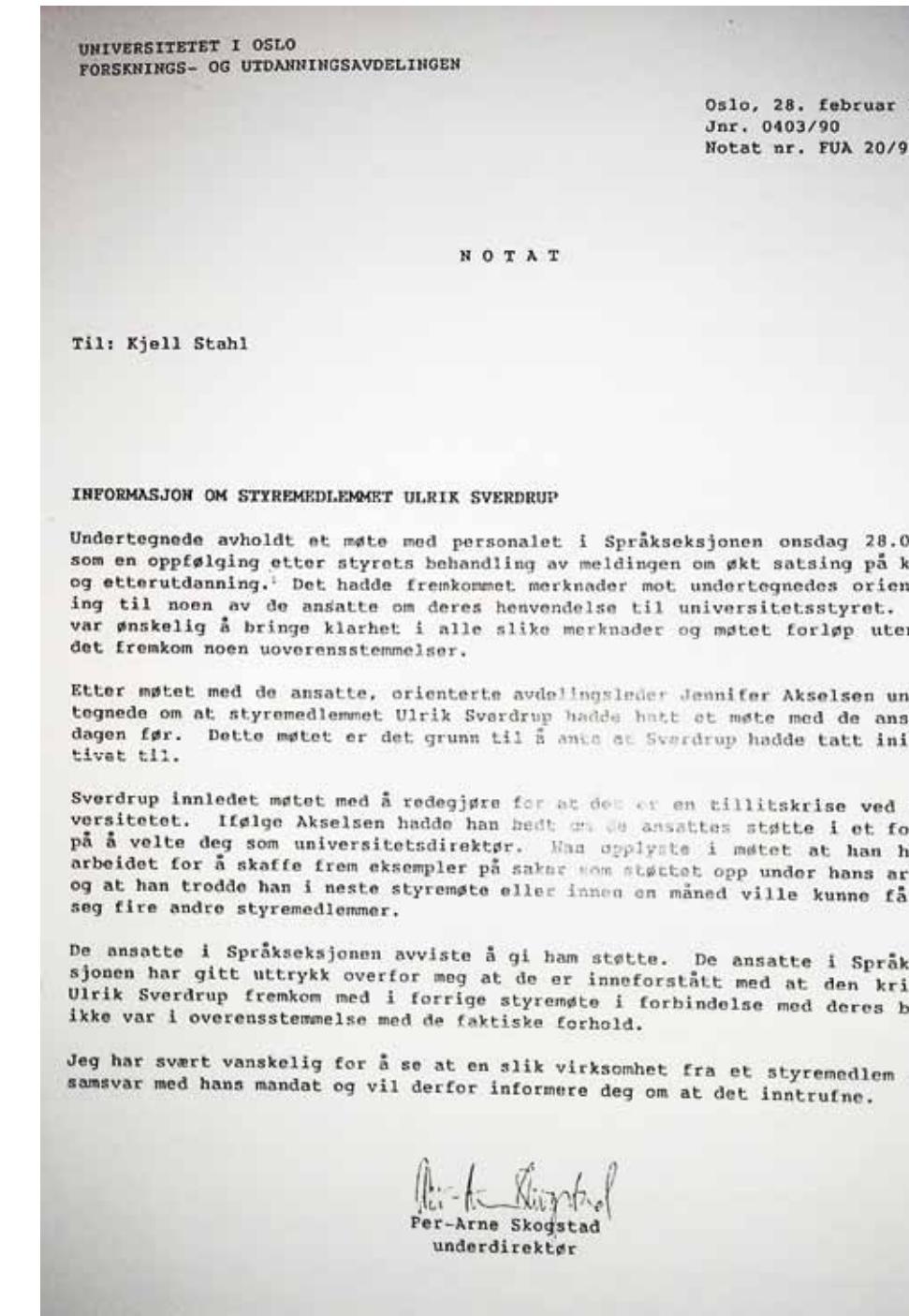
– Det vil si, vi hadde ikke et forhold. Med henne virka det som om ting var avhengig av personkjemien for å fungere. Jeg synes ikke hun lyktes spesielt godt. Hun er mer som en parentes å regne, konstaterer hun.

Parentes eller ei. Da kampen mot New Public Management og tellekanter raste som verst, trykte NTL-UiO opp en pamflett med tittelen «De vil telle alt du gjør», med blant annet bilde av Harlem. Det førte til at daværende rektor Geir Ellingsrud og Harlem sendte brev til alle lederne på universitetet, der de redegjorde for sitt syn. Ellingsrud gikk ut i Uniforum (5. oktober 2006) og anklagde NTL for dårlig debattkultur, faktafeil og for å angripe gal part.

I sitt tilsvær pekte Solhaug på at UiOs praktisering av virksomhetsstyringen ikke var pålagt av departementet og at UiO-ledelsen gikk lengre enn den behovde.

– Universitetsstyret må heile tida ta stilling til saker som er førebudde av universitetsdirektøren. Og er denne millimeterstyringa ein veg å gå for Universitetet i Oslo? Det ynskjer me ein debatt om, seier Solhaug. () Me må jo fokusera på personen som har ansvaret for gjennomføringa. Det er hennar store prosjekt. NTL ynskjer å reisa ein debatt, og difor brukte me eit bilet av henne. Dersom forma er støytande, var det ikkje det me ville.

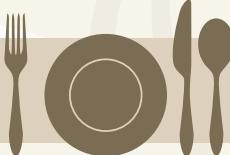
Årsaken til NTL-foreningas klinsj med direktørene? – Direktøren blir lett personifiseringa av de kreftene vi som fagforening kjemper mot, sier Solhaug, og legger til – Vi har aldri sittet på fanget til direktøren. Vi skal være den motstanden direktøren veit at er der.

Fotofaksimile av «Notat om styremedlem Ulrik Sverdrup».

LEKKERMUNN

Ny Givs redaksjonsmedlem Cecilie K. Fragaat Ødegård er matentusiast og deler kunnskaper på sin egen blogg, www.lekkermunn.no. I hver utgave av Ny Giv deler hun egne årstidsaktuelle oppskrifter med leserne. Og vekker de - bokstavelig talt - mersmak, finner du flere i bloggen!

Thailandsk biffsalat

Biffer får ofte følge av tunge sauser og både indrefilet og entrecôte – og jeg varme tilbehør, så denne deilige biffsa-foretrekket nok en ren filet uten det laten er en forfriskende variant av biff-fettet som er med på entrecôten. Men middagen. Jeg har prøvd salaten medprøv deg gjerne frem.

(4 personer)

500 gram oksefilet
1/2 agurk
1/2 hode isbergsalat
en kurv cherrytomater
1 rødløk
1 bunt med vårløk
to store never finhakket koriander
en neve finhakket mynte

Til dressingen:

2 dl limesaft
2 ss østerssau
2 ss soyasau
2 ss fiskepers
4 ss sukker
1 rød chili – finhakket
2 ss ingefær – finhakket
2 fedd hvitløk – finhakket
litt sesamolje og sesamfrø

Stek kjøttet i panne, sånn som du steker en biff. Krydres med salt og pepper. Det er godt at det er litt rødt. La kjøttet hvile mens du lager salaten. Bland sammen grønnsaker og urter – og legg så tynne strimler av kjøttet på toppen. Bland inn dressingen til slutt og strø litt sesamfrø på toppen. Server gjerne nybakt focaccia til.

VI INFORMERER...

Husk å gi beskjed til NTL-kontoret dersom du går ut i permisjon, slutter ved universitetet, endrer adresse eller blir pensjonist. Adressa vår er:

NTL-kontoret
Postboks 1034, Blindern, 0316 Oslo
E-post: kontor@ntl.uio.no
Telefon: 228 57252

Folk på kontoret:

Alle dagar: 08.00 - 16.00
Ellen, Siri, Peter og Heidi

Styret:

Ellen Dalen, leder
Telefon: 228 55770
ellen.dalen@admin.uio.no

Siri Høgseth, nestleder
Telefon: 228 54420
siri.hogseth@uv.uio.no

Geir Mathiessen, kasserer
geir.mathiessen@admin.uio.no

Tom Thorsen, sekretær
Telefon: 228 55467
tom.thorsen@kjemi.uio.no

Andre tillitsvalde:

Heidi Hoksnes Sørli, studieleder
Telefon: 228 55771
h.h.sorli@psykologi.uio.no

FOTO: EDUARDO/Flickr

Husk å meld fra til kontor@ntl.uio.no dersom du får ny kontorplass eller endrer adresse internt.

Heimeside for foreninga:
<http://foreninger.uio.no/ntl/>